Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزى

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, ЖУМОД АЛ-АВВАЛ, 22-КУН.
ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ҚАВС, 11-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган. 1991 йил 29 ноябрь, жума, 231-сон

НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН, СОТУВДА 10 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН—ПОКИСТОН: АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов республикага келган Покистон савдо-иқтисодий делегациясини 27 ноябрь куни қабул қилди, делегацияга иқтисодий масалалар давлат вазири Сардор Асеф Аҳмад Али бошчилик қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти меҳмонлар билан самимий кўришгач, ўзбек халқи Покистон халқига, унинг анъаналари ва маданиятига алоҳида ҳурмат билан қарашини таъкидлади.

Қабул чоғида ўзаро манфаатли икки томонлама ҳамкорлик муаммолари муҳокама қилинди. Жумладан, мустақил Ўзбекистон Республикасининг янги иқтисодий сиёсати ҳақида гапирилди. Бу сиёсат Ўзбекистоннинг хом ашё етиштирувчи республикадан қайта ишловчи, саноати ривожланган, жаҳондаги илғор технологиялардан фойдаланиб, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган давлатга айлантиришга қаратилганлиги таъкидлаб ўтилди.

Шу билан бир вақтда, дейилади учрашув чоғида, Ўзбекистон иттифоқ доирасида ягона иқтисодий маконни сақлаб қолишдан ғоят манфаатдордир, чунки бундай макон сақлаб қолинмаса, ўнлаб йиллар давомида йўлга қўйилган иқтисодий алоқаларни ва бошқа алоқаларни тезда йўқотиб қўйиши мумкин. Ўзбекистон бошқа республикалар билан ўз муносабатларини конфедерация қоидалари асосига қуриши лозимлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Покистон билан бевосита сиёсий ва иқтисодий алоқалар ўрнатиш ва бу алоқаларни мустаҳкамлаш ниятидадир, деди И. А. Каримов. Таниқли «Табани» фирмаси икки давлат ҳамкорлигига катта ҳисса қўшмоқда. Ўзбекистон Президентининг гапларига қараганда, бозор иқтисодиёти шароитида республика ҳудудида шундай фирмаларни тузишдан, бир-биримизга амалий ёрдам бериш асосида унинг ёрдамчи соҳаларини ривожлантиришдан жуда манфаатдормиз. Ўзбекистонда миллий банк барпо этилди, у хорижий мамлакатлар билан алоқаларни мустаҳкамлашга кўмаклашмоқда. Тошкентда Покистон банклари филиаллари очилишидан республика манфаатдордир.

Қабул чоғида Тошкент ва бирадарлашган шаҳар — Карочи ўртасида транспорт алоқаси ўрнатиш, маданият ходимлари делегацияларини бир-бирларига юбориш масалалари тилга олинди. Бош консулхоналарни очиш, Покистон орқали ишбилармонлар дунёси билан алоқаларни кенгайтириш зарурлиги алоҳида таъкидланди.

Меҳмонлар самимий кутиб олинганлиги, хайрихоҳлиги учун Ўзбекистон Республикаси Президентига чуқур миннатдорчилик изҳор этиб, иқтисодиёт, туризм ва маданият соҳаларида алоқаларни мустаҳкамлаш истагини айтдилар.

Меҳмонлар И. А. Каримовга Покистон Бош вазири Муҳаммад Навоз Шарифнинг Покистонга ташриф буюришга таклиф этилган мактубини топширдилар.

Қабулда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон Республикаси Ташқи савдо алоқалари давлат комитетининг раиси У. Т. Султонов, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Т. Ю. Ойхўжаев, Покистон томонидан — Покистон Миллий Ассамблеясининг аъзоси Лиакат Балуш, Покистоннинг Москвадаги элчиси Ашраф Жаҳонгир Қози иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

Қабул маросими.

Р. ЖУМАНИЕЗОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИДА

28 ноябрда Олий Кенгаш раёсатининг мажлиси бўлди. Унда республика Президенти сайлови ҳамда давлат мустақиллиги тўғрисидаги референдумни ўтказиш, Олий Кенгашнинг саккизинчи сессияси якунларини чиқариш ва навбатдаги сессияга тайёргарлик кўриш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловига тайёргарликнинг бориши ва республика давлат мустақиллиги тўғрисидаги референдумни ўтказиш ҳақида марказий сайлов комиссиясининг раиси Қ. А. Аҳмедовнинг ахбороти тингланди. Халқ депутатлари маҳаллий советларига ҳамда уларнинг ижроия комитетларига сайлов мавсуми ва референдумга доир барча тадбирларни тайёрлаш соҳасидаги ишларни фаоллаштириб юбориш, унда қонунчилик талаблари сўзсиз бажарилишига эришиш таклиф этилди. Ҳамма оммавий ахборот воситалари сайлов мавсумининг боришини ёритаётганда рўйхатга олинган президентликка номзодлар учун тенг шарт-шароит яратилишини таъминлашлари лозим. Референдумга киритилган масаланинг моҳиятини, овоз бериш тартиби ҳамда қонунда кўзда тутилган тадбирларнинг ўтказилишини оммага кенг тушунтириш керак.

Олий Кенгаш котибиятига президент сайлови ва референдум ўтказилаётганда хорижий мамлакатлардан, суверен республикалардан кузатувчиларни таклиф этиш топширилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши саккизинчи сессияси якунлари ҳамда унда билдирилган танқидий фикр-мулоҳазалар ва таклифлар муфассал қараб чиқилди. Уларнинг рўйхати аниқ чора-тадбирлар кўриш учун республиканинг тегишли ижроия идораларига, Олий Кенгаш комитетлари ва комиссияларига юборилганди.

Раёсат Олий Кенгашнинг навбатдаги тўққизинчи сессиясига ҳар жиҳатдан тайёргарлик кўриш ва бу ишга халқ депутатларини фаол жалб этиш мақсадида мазкур сессияга киритиш учун қонун лойиҳаларини тайёрлаш режасини тасдиқлади, сессияга тайёргарликни мувофиқлаштирадиган ҳамда Ички ишлар вазирлиги, Прокуратура, Савдо вазирлиги ҳисоботларини, «Ўзбекбирлашув» ахборотини тайёрлайдиган бир қанча депутатлик ишчи гуруҳларини тузди.

Раёсат Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши қўллаб-қувватлаган таклифини кўриб чиқди ва давлат идоралари ҳамда жамоат ташкилотларини тугатиш ёки уларни қайта ташкил этиш муносабати билан ишдан бўшаб қолаётган ходимларни ижтимоий ҳимоялаш тўғрисидаги қарорни қабул қилди.

Шунингдек, мажлисда бир қатор бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

● Ўтган куни Кремлда СССР Президенти Михаил Горбачев Япония сармоядорлар делегациясини қабул қилди.

● **Жорий йилнинг декабридан бошлаб Москвада озиқ-овқат маҳсулотларига чипталар бекор қилинади. Москва ҳокими Г. Попов префектуралар ва муниципал мавзелар ходимлари билан учрашувда шу ҳақда ахборот етказди.**

● Шарқий Оврўпо мамлакатларига, жумладан СССРга ёрдам кўрсатиш учун ташкил этилган Оврўпо таъмирлаш ва ривожлантириш банки Совет Иттифоқида иккита йирик лойиҳани маблағ билан таъминлашга қарз беришини эълон қилди. Жумладан, Американинг «Паркер дриллинг компани» корпорацияси филиалларидан бирига 12,5 миллион доллар қарз ажратилади. Бу филиал Ғарбий Сибирда 3 та нефть минорасини қуришга киришади.

● **Украинада Адлия вазирлигида социалистик партия рўйхатга олинди. Аксарияти собиқ коммунистлардан иборат бу партия сафларида ҳозир 60 мингга яқин киши бор. Унинг раиси А. Мороз УСП ўз фаолиятида бутунлай парламент воситаларидан фойдаланишини айтди. Социалистик партия ижтимоий адолат учун курашда касаба уюшмаларини ўзининг асосий иттифоқчиси, деб ҳисобламоқда.**

● Меҳнат жамоалари республикалараро уюшмаси вакилларининг кенгаши РСФСР Президенти Б. Ельцинга мурожаатнома йўллади. Унда «Россия янги ҳукуматининг давлат корхоналарини уларнинг конституцион эгалари бўлган халқ ҳисобига хусусийлаштиришга қаратилган очиқдан-очиқ йўли»дан ташвишланиш изҳор қилинган. Мурожаатномада айтилишича, оммавий ишдан бўшатишлар рўй бермоқда, номенклатура эса корхоналарни талашда давом этмоқда.

● **Совет-Америка муносабатлари тарихида илк маротаба СССР фуқароларига Америка компанияларининг акцияларини сотиб олиш ҳуқуқи берилди. Бу ҳақда Америкада чиқадиган нуфузли рўзномалардан бири — «Нью-Йорк таймс» ҳабар босиб чиқарди. Американинг машҳур «Монтгомери секьюритиз» брокерлик фирмаси вакилининг сўзига қараганда, совет пулдорларига ҳақиқий капиталистик бозорнинг нималигини ҳис қилиш имкониятини яратиб бериш учун шундай қадам қўйилган.**

● 123 та рус оиласи кейинги бир ярим ҳафта ичида Чеченистондан Ставрополь ўлкасига, Россиянинг бошқа минтақаларига кўчиб кетиш ҳақида ариза берган. Бироқ бу рақам тўлиқ эмас, чунки Грозний ҳокимият тузилмаларига бу ҳақда қилинаётган мурожаатлар тўхтамаяпти. Чеченистондан кетиш истагида бўлганлар фақат руслар эмас, улар орасида яҳудийлар, арманилар, бошқа миллатларнинг вакиллари ҳам бор. Жорий йилнинг тўққиз ойи мобайнида 19 мингдан ортиқ киши бу республикани ташлаб кетди.

29 ДЕКАБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ САЙЛОВИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ РЕФЕРЕНДУМИНИ ЎТКАЗИШ КУНИ

ШОШИЛИНЧНОМАЛАР ОҚИМИДАН

Фарғона ижара пудратидаги мебель корхонасининг ишчи ва хизматчилари Ўзбекистон Халқ демократик партияси ҳамда Қува районидаги «Гулистон» колхози жамоаси томонидан республика президентлигига кўрсатилган Ислом Абдуғаниевич Каримов номзодини қўллаб-қувватлашга бағишланган йиғилишга тўпландилар. 29 декабрь куни бўладиган сайловда ҳамма А. Каримов номзодини ёқлаб овоз бериш истагини билдириб, якдиллик билан қарор қабул қилинди.

Бош ижарачи
У. МАВЛОНОВ.

* * *

Ўзбекистон Президенти И. А. Каримовнинг қишлоқ хўжалиги, унинг одамлари, умуман Ўзбекистон халқи фаровонлигини оширишга қаратилган сермашаққат фаолияти таҳсинга лойиқ. Мустақил Республикамиз учун, унинг келажаги учун бугунги кунда ана шундай журъатли, мард ўғлон майдонга чиқиши керак. Совхозимизнинг 3 мингга яқин ишчиси И. А. Каримов номзодини ёқлаб овоз беришга аҳд қилди. Ушбу ниятимизни газета орқали кенг жамоатчиликка етказсангиз.

Навбаҳор районидаги «Гигант» давлат хўжалиги директори, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати
Т. БОЛТАЕВ.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Президенти ўртоқ Каримов Ислом Абдуғаниевичга.

Қашқадарё вилояти суғурта идораларининг жамоаси республика Президенти лавозимига сайланиш учун Сизнинг номзодингиз қўйилганини астойдил қўллаб-қувватлайди. Ўзбекистон фуқаролари муносиб турмуш кечиришлари, тинчлик ва фаровонлик бўлиши учун ниҳоятда кўп куч-ғайрат сарфлаётганингизни яхши биламиз. Суғуртачилар сайлов куни Сизнинг номзодингизни якдиллик ва чуқур қониқиш туйғуси билан ёқлаб овоз берадилар.

Вилоят давлат суғуртаси бошқаруви бошлиғи
С. ХОЛМУРОДОВ.

СССР ДАВЛАТ БАНКИДАН

МОСКВА, 27 ноябрь. (ТАСС). Бу ерда СССР Давлат банкининг 1991 йил нусхасидаги 3 сўмлик ва 1000 сўмлик банкноталари муомалага чиқарилиши ҳамда 1991 йил нусхасидаги 10, 50 ва 100 сўмлик банкноталарнинг шакли ўзгартирилиши ҳақида СССР Давлат банкининг ахбороти тарқатилди:

«СССР Давлат банки 1991 йил 29 ноябрдан бошлаб СССР Давлат банкининг 1991 йил нусхасидаги 3 сўмлик банк билетлари (банкноталари)ни муомалага чиқаради. Банкноталарнинг тасвири иловада берилган.

Пул обороти эҳтиёжларини қондириш ва ҳисоб-китоб қилишда фуқароларга кўпроқ қулайлик яратиш мақсадида муомаладаги пул белгиларига қўшимча равишда СССР Давлат банкининг 1991 йил нусхасидаги 1000 сўмлик банкноталари тайёрлана бошлади.

1000 сўмлик банкноталарнинг расмлари жойлаштирилиши «Москва Кремли» банкноталар туркумидаги қарор топган услубдан фарқ қилмайди. Банкноталарнинг тасвири ва муомалага чиқарилиш аниқ санаси қўшимча равишда эълон қилинади.

СССР Давлат банки СССР Давлат банкининг 1000 сўмлик банк билетларини чиқариш билан 1991 йил нусхасидаги банкноталар туркумини тугаллайди.

Айни вақтда СССР Давлат банкининг тайёрланаётган 1991 йил нусхасидаги банкноталари ҳимояланишини ошириш мақсадида 10, 50 ва 100 сўмлик банкноталарнинг шакли ўзгартирилди. Банкноталар тузилишига қалбаки пул тайёрлашдан ҳимоя қиладиган қўшимча жиҳатлар киритилди.

10 сўмлик банкноталар 1, 3 ва 5 сўмлик банкноталар учун фойдаланиладиган ўзгартирилган юлдузчалар тасвирланган қоғозга ўтказилди.

50 ва 100 сўмлик банкноталарни тайёрлаш учун юлдузсиз банкнотабоп қоғоздан фойдаланилди. Банкноталарнинг қиймати СССР халқларининг тилларида ёзилган сўзлар уларнинг матнидан олиб ташланди.

СССР Давлат банкининг муомалага чиқараётган банкноталари ҳозирги вақтда муомалада бўлган пул билан бир қаторда ўз қиймати бўйича давлат, кооператив, жамоат ва бошқа корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, колхозлар ва айрим шахслар томонидан барча турдаги тўловларга, шунингдек банк муассасалари ва алоқа вазирликларининг корхоналари томонидан ҳисоб варақаларига, жамғармага, аккредитивларга ёзиб қўйиш учун ва жўнатиш учун ҳеч чекланмаган миқдорда қабул қилиниши мажбурийдир.

СССР Давлат банки шуни тасдиқлайдики, СССРнинг илгари чиқарилган 1961 йил нусхасидаги давлат хазина билетлари, СССР Давлат банкининг 1961 йил нусхасидаги 10 ва 25 сўмлик билетлари, СССР Давлат банкининг 1991 йил нусхасидаги 10, 50 ва 100 сўмлик банкноталари эскириб, тўзиб кетгунча муомалада қолаверади ҳамда барча корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, колхозлар ва айрим шахслар томонидан ўз қиймати билан барча турдаги тўловларга, шунингдек ҳисоб варақаларига, жамғармаларга, аккредитивларга ёзиб қўйиш ва жўнатиш учун ҳеч чекланмаган миқдорда бемалол қабул қилиниши мажбурийдир».

Мухбир ҳисоботи

БИР САЙЛОВ МОЖАРОСИ

Муҳтарам муштарий! Ҳамзанинг «Бурунги сайловлар» драмаси эсингиздами? Бу асар олтмишинчи йилларгача мактаблар саҳнасида ўйналиб келарди. Кейин эътибордан қолиб кетди. Нега? Назаримда бизнинг якдил «социалистик сайловлар» шу қадар сунъийлашиб, кулгили бўлиб қолдики, улуғ адиб ҳажв қилган бурунгилар бизникининг олдида ип эшолмади. Хайриятки, замон ўзгариб, демократия, ошкоралик шабадалари эсиб, ғафлатдан уйғонмоқдамиз, лоқайдлик асоратидан халос бўлаётирмиз. Кечаги кунлар хотирага айланаяпти. Вақт келиб замонамиз ҳамзалари етмишинчи, саксонинчи йиллар сайловлари ҳақида ҳажвлар ёзиб, эртанги халойиқни хўп кулдирсалар эҳтимол.

Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган сайлов тафсилоти ҳажвга мойил эмас. Мутлақо жиддий, ҳаммаси бугунги сайловлар рисоласига мос келади. Фақат...

«Бирлашган» қишлоқ совети Пайариқ ноҳиясидаги Челак ҳудудий ижрокоми тасаррруфида. Бинобарин шу ижроком раисининг биринчи муовини Зиёдулла Нурматов ҳамда ижроком ташкилий бўлими мудири Абдурасул Бобобеков 1991 йил 22 июль куни қишлоқ совети раислигига бўлажак сайловларда қатнашиш учун ташриф буюрдилар. Ташрифнинг асл сабаби «Бирлашган»даги етарлича бирлашмаган депутат ўртоқларни бирлаштириш, қишлоқ советига аҳоли тилини ва дилини яхши тушунадиган, талабига мос келадиган бир сардорнинг демократик, қонуний асосда сайланувига кўмаклашишдан иборат эди.

Ҳудудий ижроком раҳбарияти бирданига демократияга шу қадар чуқур кириб, берилиб кетибди, десак носамимийлик қилган бўлур эдик, албатта. Раҳбарият кейинги пайтгача район фирқа қўмитасида ишлаб келаётган шу ерлик йигит номзодини раисликка мўлжаллаган, «агар шу йигит сайланса мақбул бўларди» деган фикрда эди ва буни сессияга дағдағаю зўравонлик билан эмас, маслаҳат тариқасида тавсия этди.

Тавсия қабул қилинди. Айни пайтда икки жамоа хўжалигини ўз ичига олган қишлоқ совети депутатларининг бошқа номзодлари ҳам бор эди. Уларнинг таклифларига ҳам ҳеч бир монелик кўрсатилмади. Шу таҳлид раисликка беш кишининг номзоди қўйилди. Уларни номма-ном айтиб ўтирмасак ҳам бўларди. Лекин воқеамизнинг кейинги тафсилотида ноаниқликка йўл қўймаслик мақсадида исмишарифларини келтирамиз.

1. Б. Қўшоқов, ноҳия фирқа қўмитаси ходими.

2. С. Бойхўрозов, Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги раиси муовини.

3. Т. Камолов, қишлоқ совети раиси муовини.

4. Н. Мансуров, қишлоқ совети котиби.

5. Х. Абдуазизов, Н. Нурмонов номли жамоа хўжалиги касаба уюшмаси раиси.

Беш кишидан иборат саноқ комиссияси тузилди. Ёпиқ яширин сайлов ўтказилди. Унда қишлоқ советининг 60 депутатидан 42 нафари қатнашди. Биринчи давра якунига кўра энг кўп овозни Х. Абдуазизов (13), С. Бойхўрозов (11) ва Т. Қамолов (9) олдилар. Турган гапки, иккинчи даврада Х. Абдуазизов ва С. Бойхўрозовлар қатнашдилар. Такрорий сайловда С. Бойхўрозов 23, Х. Абдуазизов 19 овоз олибди. Шундай қилиб, Сафар Бойхўрозов «Бирлашган» қишлоқ совети раиси этиб сайланди. Сайлов қатнашчилари, ҳудудий ижроком раҳбарияти вакиллари унга турфа фикрли депутатлар жамоасини бирлаштириш борасида муваффақият, тоқату матонат тилаб уй-уйларига равона бўлишди.

Алқисса, маълум бўлаётирки, ҳамма уй-уйига равона бўлмаган экан. Негаки, кўп ўтмай ҳудудий ижрокомга «сессия қонунга ва демократияга хилоф ўтказилганлиги», бинобарин уни қайтадан чақириш зарурлиги қатъий талаб қилинган мактуб тушди. Унга сессияда қатнашган ва қатнашмаган (?) қатор депутатлар имзо чеккан эдилар.

Сессияда бевосита иштирок этган ва уни демократия ғалабасини ифодаловчи гулдурос қарсаклар остида тарк этган ижроком раиси муовини З. Нурматов, ташкилий бўлим мудири А. Бобобеков таажжубу таассуфдан ёқа ушладилар: «Астағфирилло!»

Бу орада сессия иштирокчилари, депутат Раъно Зокирова (у киши раисликка номзоди қўйилган Т. Камоловнинг рафиқаси, ҳудудий агросаноат уюшмаси ходимаси) имзоси билан район, вилоят, жумҳурият маъмурий идораларига, ҳокимият маҳкамаларига сайлов нотўғри ўтказилгани, унда сайланган С. Бойхўрозов бу лавозимга нолойиқ одам эканлиги хусусида аризалар йўлланди. Кейинроқ Раъно опанинг айтишича, район прокуратураси, ОБХСС ходимлари ҳам, вилоятдаги, ҳатто жумҳуриятдаги ҳуқуқ муҳофазаси идоралари ҳам қуруқ ваъда билан чекланишиб, С. Бойхўрозовнинг фаолиятини текширишмабди, сайловнинг ҳақиқий ёки сохта эканлиги борасида ҳам ҳудудий ижроком томонидан бирон бир чора кўрилмабди.

— Шундан сўнг «Халқ сўзи»га мурожаат этишга мажбур бўлдим, — дейди Раъно Зокирова.

Сўнгги умид ва илинж сифатида «Халқ сўзи» танланганлиги, шубҳасиз, бизда ғурур ва миннатдорчилик ҳиссини уйғотади. Шунга қарамасдан, опанинг «ҳудудий ижроком ҳеч бир чора кўрмади» деган фикрига қўшила олмаймиз. Чунки ҳайратдан ёқа ушлаб қолган бояги икки вакил аввалига «ҳаммаси қонуний ўтган» дея қатъий фикрда туриб олган бўлсалар ҳам, тегишлича текшириш ўтказишга киришдилар. Бу масала билан ҳудудий ижроком котибияти бошлиғи, ҳуқуқшунос ва бошқа мутасадди ўртоқлар шуғулланишди.

«Сессия нотўғри ўтказилди» мазмунидаги хатга имзо чекканлар билан ўтказилган такрорий суҳбатлар давомида уларнинг аксарияти «тушунмай қўл қўйибман», «мени чалғитишибди», «имзо меники эмас» қабилида мункир келиб изоҳнома ёздилар. Яъни Р. Зокирова ҳамда унинг эри Т. Камолов уларни хатнинг мазмуни билан аниқ тўла тушунтирмасдан қўл қўйдириб олганмишлар. Ана шундай содда депутатлардан бири — қишлоқ касалхонасининг бош врачи, олий маълумотли шифокор Наҳалбой Тувалов, иккинчиси — жамоа хўжалиги бош агрономи (олий маълумотли) Шоди Имонов.

Э. Ўролов Ф. Муҳаммадиев, У. Бекназаров, Р. Абдураҳмонов каби депутатларни эътиборсизлик, лоқайдлик қилишган, деб қўя қолиш мумкиндир. Лекин ўша сессияда котиблик қилган Гулсара Мустановага нима деймиз? У ҳам «тушунмай қўл қўйибман» деб изоҳнома ёзибди.

— Уларни кейин «обработка» қилишган, — дейди Раъно опа.

Демак, аввал биринчи «обработка», кейин иккинчи...

Мен ўша изоҳномалар муаллифлари билан учрашиб, бунақа «кўнгилчанлик» сабабини суриштиришга ўзимда журъат тополмадим. Сабаби, кўзларига қарашга уялдим. Эҳтимол, улар яна оддийгина қилиб «иккинчи марта ҳам тушунмай ёзиб юборибман» деб қўя қолишар ва Раъно опа «мухбирам уларни «обработка» қилди», деб мендан ҳам хафа бўлармиди. Ҳар қалай мен учинчи «обработка»дан воз кечдим. Қолаверса, уларга бирон нарса деб эътироз билдирмоқчи ҳам эмасман. Фикр айтишга ва ундан қайтишга ҳар бир кишининг, айниқса депутатнинг тўла ҳақ-ҳуқуқи бор.

Фақат уларни содда деб ўйлаган Раъно опанинг ўзи соддалик қилганига ўкинаман. Соддалиги шундаки, унинг айтишича, ўша сайловда Т. Камолов аслида кўп овоз олган ва иккинчи даврада С. Бойхўрозов эмас, у қатнашиши керак бўлган. Шуни билиб туриб на унинг ўзи ва на сессияга раислик қилган (?) Т. Камолов сайлов бюллетенлари бузилишига қаршилик кўрсатиша олмабди. Р. Зокирова ҳарчанд қичқирмасин, ҳеч ким қулоқ солмабди, мажлис баённомасига унинг гапини киритишмабди. Буни нима деса бўлади?

— Энди эримни турли йўллар билан таъқиб қилишаяпти, — дейди опа. — С. Бойхўрозов кўчада кўрса худонинг қарз саломини ҳам бермайди.

Дарвоқе, Сафар Бойхўрозов 1989 йилда жамоа хўжалиги партия комитети котиблигига ўтказилган сайловда ҳам Р. Зокирова билан талашиб, улоқни олиб кетганди. Энди эса унинг эрини доғда қолдириб ўтирибди. Инсоф керак-э!

— Қонуний, демократик асосда бўлса, майли, даъвом йўқ, — дейди Раъно опа. — Шунинг учун қайта сайлов ўтказиш керак.

Ҳудудий ижроком раҳбарияти қишлоқ советини депутатларини тўплаб маслаҳат сўрамоқчи. Агар депутатларнинг тегишли қисми шуни талаб этса, эҳтимол, қайта сайлов ўтказилар. Фақат...

Раъно опа ўз мактубида Сафар Бойхўрозовни аввалги йиллардаги фаолиятида қўшиб ёзишларда, фермада талон-торожларга йўл қўйилганликда ва бошқа жиноий хатти-ҳаракатларда айблайди. Маъмурий органлар эса оқни оққа, қорани қорага ажратишга шошилишмаяпти. Опага «сайлов масаласини охиригача етказиши билан чегаралансангиз бас-да, С. Бойхўрозовнинг аввалги фаолиятини кавлаштириб ўтириш шартми?», десам:

— Энди қайтмайман. Охиригача етказаман, — дейди.

Демократия, ошкоралик, шубҳасиз, жуда муҳим. Камчиликларга, нуқсонларга нисбатан муросасизлик бениҳоя зарур. Адолатга, ҳақни қарор топтиришга фақат шулар ёрдамида эришиш мумкин. Бинобарин, Челак ҳудудий ижрокоми, қолаверса халқ депутатлари Самарқанд вилоят совети ижрокоми «Бирлашган»даги можарога ҳаққоний, қатъий ва холис ечим топадилар, деб ишонамиз.

Раъно Зокирова билан Сафар Бойхўрозов муносабатлари эса бу кетишда томонлардан бирининг қонуний жазоланиши билан якунланадиганга ўхшайди. Муроса йўли йўқми, дерсиз. Бор, албатта. Бу қишлоқ совети депутатларининг азму иродаси, саъй-ҳаракатига боғлиқ бўлиб турибди.

«Бирлашган»лик депутатлар ўзаро иззат-ҳурмат, меҳр-оқибат сингари бебаҳо қадриятларимизни хор қилмайдилар, деб ўйлаймиз. Бу қадриятлар ҳозирги мураккаб, тақчиллик, қаҳатчилик, қимматчилик шароитида жуда асқотади. Акс ҳолда «Бирлашган»даги бугунги сайловлар ҳам ҳадемай «Бурунги сайловлар»га айланмоғи муқаррар.

Ҳабиб ТЕМИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН: Ушбу мақола босишга тайёрланаётганда Челак ҳудудий ижрокомидан хабар келди.

Унда айтилишича, халқ депутатлари «Бирлашган» қишлоқ советининг навбатдаги сессиясида ижроком раиси С. Бойхўрозов ўз вазифасидан озод қилишни сўраб ариза берганлиги муносабати билан қайта сайлов ўтказилиб, ижроком раислигига Тошпўлат Камолов сайланган.

Ҳайтовур, энди можарога нуқта қўйилар, деган умиддамиз. Яна ким билади дейсиз...

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг VIII сессияси

ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ АСОСЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ёшларга доир сиёсат комитети раиси А. АЪЗАМХЎЖАЕВ маърузаси

Ҳурматли депутатлар!

Республика Олий Кенгашининг Ёшларга доир сиёсат комитети сизларнинг диққатингизга давлатимизнинг ёшлар сиёсатини қонун билан мустаҳкамлашга қаратилган ҳужжатни тақдим этди. Ёшларга нисбатан давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва уни амалга ошириш ҳозирги давр талабидир. Чунки ҳар бир давлат ўзининг ижтимоий тараққиётини ёш авлод билан боғлайди. Ҳаммамизга маълумки, жумҳуриятимиз ўзининг ҳақиқий мустақиллиги томон шахдам ҳаракат қилмоқда. Мустақиллик йўлида ҳар бир давлат ўзининг ривожланиш дастурига эга бўлиши керак. Шубҳасиз, ёшларга оид сиёсат бу дастурда муҳим ўрин тутиши лозим.

Мустақил республикамиз учун билимдон, ишбилармон, тоғни урса талқон қиладиган, эпчил йигитлар, фарзандларимизнинг миллий, маданий, ижтимоий, умуминсоний қадриятлар ва анъаналар руҳида ғурурли қилиб тарбиялайдиган қизларимиз керак.

Сир эмас: ҳозирги кунда ёшларимиз орасида ҳуқуқбузарлик, жиноятчилик, гиёвандлик, ичкиликбозлик ҳоллари кўпайиб бормоқда. Иқтисодиётда амалга оширилаётган туб ислоҳот ўзи билан бирга ишсизликни, миллий биқиқлик, сиёсий экстремизм каби салбий ҳолатларни келтириб чиқармоқда. Ёшларда жамиятга нисбатан танқидий қараш кучайиб бормоқда. Ҳозирги ёшлар бир вақтнинг ўзида янги жамият учун яратувчи куч бўлсаларда, шунинг билан бирга улар катта бузувчи кучга ҳам эгадирлар. Шароит қандай бўлса, улар шунга қараб ҳаракат қиладилар. Агар ижтимоий шароит улардаги бор кучни яратувчиликка қаратса, катта ўзгаришлар бўлиши мумкин ва, аксинча. Гап шундаки, жумҳуриятда кейинги йилларда бўлиб ўтган барча ижтимоий, сиёсий, миллатлараро можароларнинг асосий иштирокчилари ёшлардир. Буларни яшириб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Бундай шароитдан оқилона чиқиб кетиш учун жамият ёшларга нисбатан ўз муносабатини ҳар томонлама ўзгартириши, давлат томонидан ҳам, жамоат ташкилотлари томонидан ҳам, алоҳида фуқаролар томонидан ҳам ёшларнинг турмуш шароитларини тубдан яхшилаш лозим. Бошқача айтганда, ёшларга нисбатан шундай сиёсат қўлланиши керакки, бунинг натижасида улар ижтимоий ҳаётда фаолиятнинг фақат объекти эмас, балки субъекти деб ҳам қаралиши керак.

Шунинг учун ҳам бугунги масала Олий Кенгаш муҳокамасига қўйилгани, жумҳуриятимиз парламенти давлатимизнинг нафақат ҳозирги куни, балки унинг келажагига ҳам бефарқ қарамаслигидан далолатдир.

Давр тақозоси билан қонун лойиҳаси Олий Кенгашнинг биринчи сессиясидаёқ тайёр эди, лекин у ҳамон кун тартибига қўйилмагани ҳам бир жиҳатдан ўзининг ижобий натижасини берди, яъни ўтган давр мобайнида қонун орқали амалга оширилиши керак бўлган тадбирларнинг бир қанчаси ижтимоий муносабатларда ўз аксини топди. Масалан, Самарқанд, Фарғона, Наманган вилоятлари ва Навоий шаҳрида, Тошкентнинг бир қанча районларида ёшлар ижтимоий хизматлари фаолият кўрсатмоқда ва кўпчиликнинг эътиборига сазовор бўлмоқда.

Хулоса шуки, қонун қабул қилинмасданоқ унинг кўпгина моддалари амалда ўз ифодасини топа бошлади.

Шуни таъкидлаш лозимки, сизларнинг эътиборингизга тақдим қилинган аввалги қонун лойиҳаси билан ҳозиргиси ўртасида анчагина фарқ бор. Қонун лойиҳаси шу ҳолга келишига жумҳуриятимиз оқсоқоллари, ёшларимиз, депутатларимиз, олимлар ва мутахассислар ўзларининг қимматли фикрлари билан катта ҳисса қўшдилар.

Шунингдек қонун лойиҳаси Олий Кенгашнинг комитетларида, Вазирлар маҳкамаси ва жамоат ташкилотларида кенг муҳокама қилинди, тегишли ўзгартишлар киритилди.

Қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда жаҳон мамлакатлари ва қўшни жумҳуриятларда тўпланган ижобий тажрибалардан кенг фойдаланилди.

Ҳурматли депутатлар! Рухсатингиз билан қонун лойиҳасига таъриф беришга ўтсам.

Қонун лойиҳасининг номи ҳақида бир неча сўз.

Ёшларга оид давлат сиёсати ёш авлоднинг ижтимоий ривожланишидаги кўрсаткичларга асосланган ҳолда тузилиши керак. Агар биз қонунни «Давлатнинг ёшларга оид сиёсати» дейдиган бўлсак, у ҳолда ёшларнинг фақат ҳозирги кундаги муаммоларини ҳал этиш йўлларини қонуний жиҳатдан мустаҳкамлаган бўламиз. Аслида эса ёшларнинг муаммолари бир кунлик ёки бир йиллик эмас. Балки узоқ вақт давом этади, қонун эса бундай ҳолатларни олдиндан кўриб билиши лозим. Шу фикрдан келиб чиққан ҳолда қонун лойиҳасини «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида» деб номлаш мақсадга мувофиқ, деб ҳисоблаймиз.

Шу ўринда баъзи бир баҳсларга сабаб бўлган ҳолат устида тўхталмоқчиман. Айрим ўртоқлар нима учун қонун лойиҳаси «Ёшлар ҳақида»ги қонун эмас, деб сўрамоқдалар.

Бу ҳужжат ёшлар ҳақидаги қонун эмас, балки давлатнинг ёшларга оид сиёсати ҳақидаги қонундир. Бу икки тушунча ўртасида катта фарқ бор. Агар биз ёшлар ҳақидаги қонун дейдиган бўлсак, у ҳолда ёшларни сунъий равишда жамиятнинг бошқа ижтимоий гуруҳларидан ажратиб қўйган бўламиз. Иккинчидан, кишилар ҳаётининг ҳамма босқичларига мос келадиган қонунлар — болалар ҳақида, ўсмирлар ҳақида, қариялар ҳақида қонунлар мажмуасини яратиш керак бўлиб қолади.

Қонун лойиҳаси 21 моддани ўзига жамлаб олган 4 бўлимдан иборат. Кириш қисми «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғрисида»ги қонунга асосланганлиги, вазифалари ва мақсадини ёритиб беради.

Қонуннинг бўлимларига тўхталиб ўтайлик. 1-бўлим «Умумий қоидалар»дан иборат. Унда ёшларбоп сиёсатнинг мақсади ва қоидалари таърифланган. Бу ерда барча ёшлар тўғрисида уларнинг миллати, ирқи, тили, дини, ижтимоий ва мулкий мавқеи, жинси, маълумоти ва сиёсий эътиқодидан қатъий назар давлат ғамхўрлик қилади, дейилади. Ўз миллий ғуруримизни англаб, уни мустаҳкамлашда, маданий анъаналарнинг авлоддан-авлодга ўтишида, авлодларнинг маънавий бойлиги ва ўзаро боғлиқлигини таъминлашда ёшларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, эркинлик ва фуқаролик масъулияти бирлиги таъкидланади.

Қонун лойиҳасида давлат ва ёшларнинг ташкилотлари ушбу сиёсатнинг субъектлари сифатида кўрсатилган. Ёшликнинг қуйи чегараси 14, юқори чегараси 30 ёш, деб белгилаб қўйилган.

«Ёшларни ҳуқуқий ва ижтимоий муҳофаза қилиш» деб номланган 2-бўлимда ёш фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинлигини жамиятимизда бевосита ҳуқуқий муҳофазалаш, маънавий ва ахлоқий меъёрларнинг ҳимоя қилиниши ҳамда ғайриқонуний ҳатти-ҳаракатлари учун эса амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгарликка тортиш таъкидланади. Бу бўлимда вояга етмаганларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масаласи алоҳида моддада баён этилган. Ҳозирги вақтда ҳар бир район, шаҳар ҳудудларида вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи маъмурий комиссиялар бор. Бундай комиссиялар баъзида вояга етмаганларни улар ҳуқуқбузарлик қилганликлари учун ўзлари қарор чиқариб маълум муддатга махсус ўқув-тарбия муассасаларига юборадилар. Таъкидлаб ўтиш керакки, агар биз ҳуқуқий давлат қурмоқчи бўлсак, бу масалани фақат суднинг қарори билан амалга ошириш зарур, чунки жамоатчилик асосида ташкил этилган ҳар қандай маъмурий комиссиянинг вояга етмаган болаларни, ота-она бағридан ҳатто вақтинча айиришга ҳаққи бўлмаслиги керак. Шунингдек маъмурий, тўраларча муносабатда бўлиш ҳолатларига чек қўйиш зарур.

Қонун лойиҳасида ёшларимиз камол топишлари, уларнинг истеъдодини қўллаб-қувватлаш ва таълим бериш соҳасида, шу билан бирга вояга етмаган ёш фуқароларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш юзасидан аниқ тадбирлар қабул қилиш белгилаб қўйилди.

Мазкур бўлимнинг асосий ғояси — ёш фуқароларнинг ижтимоий камолотини кўзда тутиб, давлат кафолатларини таъминлаш минимуми белгиланган.

Лойиҳанинг 13-моддасида ёшларнинг ижтимоий хизмати тўғрисида батафсил баён этилган. Бу моддада давлат дастурлари, давлатдан ташқари идоралар ва фуқароларнинг ёшларга ижтимоий ёрдам кўрсатишга жалб қилинишига, ёшларнинг давлат-жамоат жамғармаси ва ёшлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлашга катта эътибор берилган. Ҳозирги вақтда жумҳуриятимизнинг баъзи ҳудудларида ижобий фаолият кўрсатаётган ёшлар ижтимоий хизмати, ёшлар жамғармаси, ёшларнинг кичик корхоналари ўзининг ҳуқуқий мақомига эга бўлади.

Қонун лойиҳасида Ўзбекистон Республикасида ёшларнинг жамоат бирлашмалари тўғрисида алоҳида моддада батафсил баён қилинган.

Ёшларнинг муаммоларини, айниқса ижтимоий соҳадаги вазифаларини ҳал этишга жумҳурият маҳаллий бюджети ҳисобидан муайян пул маблағларини ажратиши ёки қайта тикланиши назарда тутилган. Ёшларга оид давлат сиёсатини молиявий таъминлашга бағишланган моддада мумкин бўлган молиявий манбалар таклиф этилади.

Шу муносабат билан «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида» қонун лойиҳаси кўпроқ ташкилий ва ижтимоий-сиёсий хусусиятга эга бўлиб, жумҳурият бюджетидан катта пул талаб қилмайди.

Лойиҳа муҳокамаси давомида кўп саволлар тушди. Уларни жамлаганда нима, қаерда, қачон ва қандай, деган асосий саволлар келиб чиқади.

Мен маърузамда бу саволларнинг баъзиларига жавоб бериб ўтдим. Ҳозир биринчи ва энг асосий саволга тўхталмоқчиман.

Бу қонун нима ҳақида? Унинг мақсади ёшларга қандайдир имтиёзлар яратиб беришми ёки бошқа нарсами?

Шу муносабат билан сизларнинг эътиборингизни давлат вазифаси тушунчасига қаратмоқчиман. Биз давлат вазифаси деганда унинг мудофаа, табиатни қўриқлаш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва бошқа анъанавий вазифалари ҳақида сўз юритишга ўрганиб қолганмиз. Лекин ривожланган жамиятда давлат фақат бундай вазифаларни бажарибгина қолмасдан, миллатнинг келажаги ҳақидаги ғамхўрлик ҳам қилиши керак. Мустақил Ўзбекистонда ҳуқуқий давлат қурмоқчи эканмиз, албатта, ёшлар сиёсатига доир қонунга эга бўлишимиз лозим. Мазкур қонун ушбу сиёсатни ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлайди, давлат ва ёшларнинг ўзаро жавобгарлигини таъминлайди.

Иккинчидан, нима учун ёшларга оид сиёсат ҳақида қонун керак?

Ҳозирги кунда бундай савол қўйилиши ўринли, чунки ҳам иқтисодий, ҳам сиёсий асос бор. Бу саволларга қисман маърузанинг кириш қисмида жавоб бериб ўтдим. Ҳозир бир масала устида тўхталмоқчиман. Жамиятнинг кўп партиявийлик тизимига ўтиши давлатнинг мустақиллиги ва унинг олиб бораётган сиёсатини, масъулиятини янада оширади.

Ҳаммамизга маълумки, шу кунгача ёшларга оид давлат сиёсати партиянинг ҳужжатлари орқали белгилаб келинган. Эндиликда эса партиянинг яккаҳокимлиги тугатилди. Бугунги кунда сизларга маълум бўлган иккита партия рўйхатга олинган, келажакда яна кўпайиши мумкин. Демак, шундай қонун қабул қилиш керакки, ҳар қандай сиёсий шароит ўзгаришидан, қайси ҳукумат, қайси партия ижро ҳокимиятида раҳбарлик қилишидан қатъий назар, бу қонун ёшларнинг давлат томонидан қўллаб-қувватланишларини таъминласин. Тақдим қилинган қонун лойиҳаси шунга йўналтирилган.

Учинчидан, қонун бизга нима беради? Унинг нафи қандай?

Ёшларимиз шуни билишлари керакки, қонун қабул қилинганидан сўнг ҳамма муаммоларимиз дарҳол ҳал бўлмайди ва ёшларимиз буни тўғри тушунишлари лозим. Бу қонун ёшлар учун ишлаб чиқиладиган махсус сиёсатга пойдевор бўлиб хизмат қилади. Унинг асосида ёшларнинг таълимга, меҳнатга оид ҳуқуқлари ва бурчлари қайта кўриб чиқилади ва ҳозирги замон талабларига мослаштирилади. Шуниси эътиборга моликки, бу қонун асосида ҳукумат яқин вақт ичида аниқ дастурни ишлаб чиқади ва амалга оширишга киришади. Шунингдек, қонун бу дастурни бажаришда ёшларнинг ўзлари иштирок этишлари учун шароит яратиб беради.

Илгари ёшларга оид сиёсатда ҳар бир ҳududнинг ўзига хос хусусиятлари ҳисобга олинмаган. Натижада бунинг салбий оқибатлари катта бўлди. Авлодлар ворислигидаги алоқа бузилди, ёшларнинг атроф муҳитида бўлаётган ҳодисаларга муносабатлари кескин ўзгара бошлади.

Ҳаётнинг йўналишини бузишга қанчалик ҳаракат қилинмасин, барибир тарих ҳар бир нарсани ўз жойига қўяди. Ҳозирги кунда шаклланаётган авлод юқоридаги ҳолатлар билан келишолмайди, ёшлар орасидаги зиддиятлар эса кун сайин кучайиб бормоқда. Бундай ижтимоий зиддиятларни бартараф этиш, ёшларни келажакка тайёрлаш учун давлатнинг махсус сиёсати зарур. Бозор муносабатларига ўтар эканмиз, эндиликда биз жаҳон бозорида ҳаракат қилиш учун ақлий қобилияти зўр кишиларга эга бўлишимиз керак. Ахир бундай кишилар асосан 22—30 ёшда бўлишади-ку. Шундай экан, ёшларга нисбатан давлат сиёсатида кескин ўзгаришлар қилиш вақти келди.

Ҳурматли депутатлар, сизларга тақдим этилган қонун лойиҳасида ўртага қўйилган вазифа ёш авлодни шакллантириш учун зарур бўлган ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий, ташкилий шароитларни яратишдан иборатдир.

Ва, ниҳоят, айтиш керакки, шу залда ўтирганлар ҳам ўз вақтида ёшлик босқичидан ўтганлар. Ҳаммамизда ҳам муаммолар бўлган, лекин сизлар ўз муаммоларингизни бошқача шароитда бошқа йўллар билан ечишга ҳаракат қилгансизлар. Ҳозирги шароит билан илгариги шароит ўртасида катта фарқ бор. Бу ҳолни эътиборга олмасак, хатога йўл қўйган бўламиз.

ОРОЛБЎЙИ МИНТАҚАСИДАГИ ЭКОЛОГИК ВАЗИЯТ ҲАҚИДА

Экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш комитети раиси А. Т. ЖАЛИЛОВ маърузаси

Ҳурматли депутатлар!

Жумҳуриятнинг экологик аҳволи мураккаблигидан ҳаммамизнинг хабаримиз бор, шунинг учун дастуримизга экологияни соғломлаштириш масаласини киритган эдик. Албатта, экология деганда биз биринчи навбатда Оролдаги экологик фалокатни тушунамиз, кейин Сариосиёдаги оғир аҳвол ва бошқа минтақалардаги ечимини кутаётган муаммоларни тушунамиз. Ҳозирги қийин аҳволда бу муаммоларнинг ечими яна ҳам мушкуллашди. Сариосиё масаласида Сурхондарё вилоят советининг 8-сессияси мурожаатини куни кеча олдик, энди бу муаммони чуқур ўрганиб, тегишли вазирлик ва муассасалар билан маслаҳатлашиб, кейинги сессияда кўриш ҳақида Олий Кенгаш ва вилоят раҳбарлари билан келишдик. Ҳозир эса Орол муаммосига тўхталсак.

Орол денгизининг қуриб бориши фақат Орол бўйидаги халқлар эмас, бутун дунё халқларининг энг йирик экологик фалокатидир. Минтақадаги экологик вазият одамлар назоратидан чиқиб кетди, деб ҳисобласа бўлади. Шимолий совуқ оқимларни тўсадиган Орол камайиб, Оролбўйи иқлими кескин ёмонлашди. Денгизнинг қуриган тубидан туз ва чангларнинг кўтарилиши кучайиб бораяпти.

Денгиз сувидаги тузлар миқдори 30 г/лга етди ва балиқ зоти умуман йўқ бўлди.

Орол бўйидаги тўқайзорларнинг кўпи қуриди, ҳайвонларнинг 95, ўсимликларнинг 18 тури йўқолди. Зарарли ерости сувлари кўтарилиб, боғлар, узумзорлар қуриди, қурилмалар, маданият, тарих ва архитектура ёдгорликлари емирилиб бормоқда. Шўр ерларнинг катта майдони пайдо бўлди, ер унумдорлиги пасайди. Фалокатдан кўрилаётган зарар йилига бир неча миллиард сўмга етди. Энг хавотирлиси — инсон соғлиғига салбий таъсир кўрсатилаяпти. Болалар ўлими кўпайди, одамлар умри қисқариб бораяпти. Энди қандай қилиб бу аҳволга тушиб қолинди, десак, асосий сабаблари қуйидагилар:

Орол денгизининг қуриши ва Оролбўйининг чўлга айланиши минтақада ишлаб чиқариш кучларини жойлаштиришда йўл қўйилган хатолар, суғориш тармоқларини қуриш ва ишлатишдаги қусурлар, ер ва сув ресурсларидан экстенсив фойдаланиш, пахта яккаҳокимлигини кучайтириш натижаларидир. Бу нарса ошкоралик бошланганидан кейин айтилган. Ҳозирги кунда маълум тадбирлар кўрилаяпти, улардан асосийси Оролбўйи аҳолисининг турмуш шароитини, ичимли сув сифатини яхшилаш, аҳоли соғлиғини сақлаш муаммоларига бағишланган. Аммо сув ресурсларига хўжасизларча муносабат давом этаяпти, аҳолини сифатли ичимли сув билан таъминлашда сусткашликка йўл қўйилаяпти. Фурсатдан фойдаланиб, депутат ўртоқлар, сизларнинг диққатингизни бир нарсага тортмоқчи эдим, у ҳам бўлса, ичимли сув сифати. Қорақалпоғистон депутатлари айтишларича, улардаги кўп касалликларнинг асосий манбаи — ичимли сувнинг сифатсизлигида. Ичимли сувни анализ қилиш қийин эмас, шунинг учун илтимос, депутатлар ўз округларида уни назоратга олсалар, катта савоб иш бўларди. Ибн Сино таърифича, одам умри сув, ҳаво, емиш ва хотиржамликка боғлиқ. Ҳозирги кунда минтақадаги ичимли сув манбаи бўлган Аму ва Сирдарё сувларини пестицид ва тузлар билан ифлослантириш давом этаяпти. Минтақада яшайдиган аҳолининг турмуш шароити ёмонлашиб бораяпти.

Орол муаммоси бўйича охирги йилларда жуда кўп қарорлар қабул қилинди (мамлакат қарорларининг ўзи 1989 — 1991 йилларда 3 та чиққан). Конференция ва йиғилишлар, халқаро симпозиумлар ўтказилди. Аммо гап кўп, Орол эса қуришда давом этаяпти. Ҳозирги кунга келиб, Оролда 1960 йилдаги 1065 км³ сувдан атиги 302 км³ сув қолди. Депутат-ўртоқлар, биз сайлангандан буён Орол 1/6 қисмга камайди, бу кетишда, агар тезлик билан зарур чоралар кўрилмаса, Оролнинг 12 — 15 йиллик умри қолди. «Касални яширсанг, иситмаси ошкор қилади», дейди халқимиз. Шунинг учун эртанги кунда қуриган Оролнинг ўн миллиардларча тонна тузлари боғ-роғларимизнинг устини қоплаганда бу офат қаердан пайдо бўлди, демасдан, ҳозирдан халққа тўғрисини айтишимиз керак.

Ҳурматли депутатлар! Ҳозирги кунда Орол қуриши билан унинг сатҳи, юзаси торайиб, буғланиш ҳам камайди. Шунинг учун Оролни денгиз эмас, балки тузларни сақлайдиган манба сифатида сақлаб қолиш имконияти пайдо бўлиб қолди. Бу охирги имкониятлардан бўлиши мумкин. Ёки Оролни ҳозирги сатҳида сақлаб, уни денгиз эмас, балки минг йиллаб оқиб келаётган тузларнинг йиғинди манбаи сифатида сақлаб қоламиз ёки уни қуритишда давом этамиз. Шу кунда баралла иккинчи йўлдан бораяпмиз, аммо бу йўл — ҳалокат йўли. Биринчи йўлдан борсак, Оролнинг ҳозирги сатҳини сақлаб қолиш мумкинми ёки йўқ, деган савол туғилади. Мана оддий арифметика: ҳозир Орол сатҳи пасайгани учун йилига 28 км³ сув денгиздан йўқотилаяпти (буғланиш йўли билан), Оролбўйига эса бу йил 17 км³ сув берилади (ҳозир 14 км³дан ошиқ) керак бўлган 2-3 км³ сувни Оролбўйига, қолган 14 км³ни Оролга берса бўлади. Қолган 14 км³ сувни тежамкорлик йўли билан бешта республика келишиб Оролга бериб, ҳар ҳолда шу йилда бўлмаса ҳам янаги йилга Орол сатҳининг камайишини тўхтатиш мумкин. Бу масалалар албатта мутахассислар билан ҳал этилиши керак. Ана ундан кейин ўйлашиб кўришимиз лозим: уни тўлғазишни бошлаш учун қаёқдан Оролга сув оламиз (Сибирдан, Каспийданми ёки бошқа ёқдан). Лекин барибир сув танқис зонада яшар эканмиз, ота-боболаримиз ишларини, турмуш шароитларини эслаб, ёд этиб; бир литр сувни ҳам бекорга ишлатмаслик, сувни ифлослантирмаслик чораларини кўришимиз керак. Бунинг учун биз, депутатлар, сувни ардоқлайдиган, азизлайдиган қонун ишлаб чиқишимиз зарур. Орол муаммосини комитетимизда кўраётганда Сув хўжалиги вазирлиги Орол суви қаёққа кетди, деган саволга қизиқ маълумотнома берди. 1957 — 1987 йилларда Ўзбекистонда 44 млн. тонна пахта толаси етиштирилган (шундан 2,2 млн. тоннаси ўзимизда ишлатилган). Бу толалардан олинган маҳсулот нархи (тола таннархини чиқариб ташлаганда) 775 млрд. сўмни ташкил этган. Бу рақамни 30 га бўлсак, 25 млрд. сўмга тўғри келади (бу қайта қуришгача бўлган пул қийматида). Ўша даврларда эса бизнинг бюджетимиз 10 млрд. сўм атрофида эди. Албатта, толани маҳсулотга айлантириш учун фабрикалар, асбоб-ускуналар, ишчи кучи ва бошқа харажатлар бўлади. Лекин фақат битта табиий бойлигимиз — пахтадан олинган маҳсулот қиймати бюджетимиздан бир неча баробар кўп бўлаяптику?! Бу деган сўз, биринчидан, биз тезроқ хом ашё базаси бўлишдан қутулишимиз, корхоналар (айниқса қўшма) қуриб, маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйишимиз лозим. Иккинчидан, А. Солженицинга ўхшаб «среднеазиатское подбрюшье» ёки боқиманда, дейдиганларга муносиб жавоб қилайлик. Учинчидан эса бизнинг Иттифоқ Олий Кенгашидаги депутатлар гуруҳимиз Иттифоқ органларидан Орол ва Оролбўйига маблағ ажратиш масалаларини асосланган равишда ўртага қўйишлари лозим.

Асосий ишимиз нимадан иборат? Олий Кенгашнинг бу масалага қаратилган бош йўлини аниқлаб олиш керак, у ҳам бўлса, бизнинг фикримизча, шундай: Оролбўйи аҳолисининг турмуш шароитини яхшилаш ва Оролни ҳозирги сатҳида сақлаб қолиш. Шундан сўнг, агар бу йўл қабул қилинса, вазирликлар, муассасалар ўз фикрларини, сув хўжалик сиёсатини шу йўлга буришлари керак. Бу масалада қатъий бўлишимиз лозим.

Агар биз, депутатлар, бонг урмасак, Орол қуришда давом этаверса, оқибат нима бўлади?

Фанлар Академиясидан илтимосимиз шуки, Орол қуриса нима бўлиши мумкинлигига доир изланишлар олиб бориб, тўғрисини айтиш керак, ана унда халқларимиз яна бир катта ҳашарга бел боғлаб, бу жумбоқни ечишда фаол қатнашадилар.

Хабарингиз бор: Орол фалокати масаласи мамлакат Олий Кенгашида кўрилиб, 1991 йилга махсус маблағ ажратилган эди. Жумладан, капитал қурилиш учун ажратилган 557,5 млн. сўмдан ҳозирги кунда 337 млн. сўми берилди. Аммо СССР Олий Кенгашидаги депутатлар гуруҳимиз вакилларининг гапларига қараганда, йил охиригача Чернобиль ва Оролга ажратилган пулларнинг 1 сўмигача берилади.

Ҳурматли депутатлар! Мен 1 сессияда бўлган гапни эсингизга солмоқчиман. Унда қорақалпоғистонлик депутат У. Кунназаров сўзга чиқиб, Орол, Оролбўйига доир Ўзбекистон давлатининг алоҳида комиссиясини тузишни талаб қилди. Раислик қилувчи бу иш раёсатга топширилсин, комиссия таркибини сессиямиз охиригача сизларнинг ихтиёрингизга ҳавола қилайлик, деди (Стенографик ҳисобот, 84-бет). Аммо бу масала ҳанузгача ўз ечимини топгани йўқ. Таклифимиз шуки, бундай комиссия Президент ҳузурида мутахассислар ва олимлардан иборат ташкил этилиб, унга кенг ваколатлар берилсин, тезлик билан бошқа республикалар вакиллари билан учрашиб, шартномалар тузилсин, Оролни ҳозирги сатҳида, денгиз эмас, туз сақловчи манба сифатида сақлаб қолиш масаласини ҳал қилиш керак. Бу комиссия таркибини белгилашни раёсатга топширсак, комиссия аниқ чора-тадбирлар ишлаб чиқса, уни кейинги сессияда эшитсак, яхши бўларди. Умуман Орол муаммосининг жиддийлигини ҳисобга олиб сессияларимизда ахборот сифатида бўлса ҳам тез-тез эшитиб туришимиз керак.

Ҳурматли депутатлар! Биз — ҳаммамиз жипслашиб, айбдорларни қидиришга вақт кетказмай, бутун ҳаракатимизни Орол муаммоси билан боғлиқ экологик фалокатнинг олдини олишга қаратайлик.

Ўзбекистон фтизотрия ва пульмонология илмий текшириш институтининг 3-терапия бўлими мудираси моҳир шифокор Моҳинур Исмоилова 20 йилдан буён элу юртга сидқидилдан хизмат қилиб келаётир.

СУРАТДА: Моҳинур Исмоилова ҳамкасабаси Наргиза Солибоева билан иш устида.

У. ҚЎШВОҚОВ суратга олган.

СССР Давлат Кенгашининг қарори

1991 йил 27 ноябрь

ТОҒЛИ ҚОРАБОҒ МУХТОР ВИЛОЯТИДАГИ ҲАМДА ОЗАРБАЙЖОН РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН АРМАНИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЧЕГАРАДОШ РАЙОНЛАРИДАГИ ВАЗИЯТНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Озарбайжон Республикасининг Тоғли Қорабоғ мухтор вилояти теварагида вужудга келган вазиятни бартараф этиш, Озарбайжон ва Арманистоннинг чегарадош районларида яшовчи фуқаролари хавфсизлигини таъминлаш, мазкур республикалар учун ҳам, бутун мамлакат учун ҳам янада оғирроқ оқибатларга олиб бориши мумкин бўлган можаро кучайишига йўл қўймаслик мақсадида СССР Давлат Кенгаши **қарор қилади:**

1. Озарбайжон Республикасининг Олий Кенгашига ва Арманистон Республикасининг Олий Кенгашига мурожаат этиб, Тоғли Қорабоғ мухтор вилоятининг СССР Конституциясида қайд этилган ҳуқуқий мақомини ўзгартирувчи ҳамма ҳужжатларни бекор этиш таклиф қилинсин. Тоғли Қорабоғ мухтор вилояти ҳудудида конституциявий тартиб тиклансин.

2. Иккала республика мухтор делегацияларининг РСФСР ва Қозоғистон вакиллари иштирокидаги музокаралари дарҳол давом эттирилсин.

Иккала суверен давлат ўртасидаги муносабатларни тўла-тўкис нормаллаштириш шартларини ишлаб чиқиш Озарбайжон Республикаси ва Арманистон Республикаси президентлари ўртасида бевосита музокаралар ўтказиш зарур, деб ҳисоблансин.

3. Арманистон ва Озарбайжон президентларига ўт очишни тўхтатиш ҳамда барча ғайриқонуний қуролли тузилмаларни можаро зонасидан олиб кетиш, аҳолининг хавфсизлигини таъминлаш чораларини кўриш тавсия этилсин. Иккала республика ўртасидаги ҳаво транспорти қатнови тартибга солиниб, рухсат этилмаган учишлар тўхтатилсин. Республикалар ўртасидаги чегара бўйлаб энг кескин участкаларда хавфсизлик йўлаги ҳосил қилинсин, унинг тартиби ва кенглиги музокаралар чоғида белгилансин.

СССР Ички ишлар вазирлиги билан СССР Мудофаа вазирлиги бу вазифаларни ҳал этишда кўмаклашсинлар.

4. СССР Давлат Кенгаши Озарбайжон халқига, республика Олий Кенгашига мурожаат этиб, вазиятнинг нақадар ўткирлигига ва йиғилиб қолган гина-қудуратларга қарамай, Арманистоннинг ва Озарбайжон Нахчивон мухтор республикасининг тирикчилигини таъминлайдиган темир йўл транспорти, газ қувури ва бошқа алоқа воситаларининг ишини зудлик билан тиклашга даъват қилади.

СССР ДАВЛАТ КЕНГАШИ.

Москва, Кремль.

АДАБИЁТНИ ИНСОН ҲИС-ТУЙҒУЛАРИ ЧАНҚОҒИНИ СИМ-СИМ ҚОНДИРУВЧИ ОБИ ҲАЁТ ТЎЛА УММОНГА ЎХШАТСАК, ШОИРУ ЁЗУВЧИНИ ҚАДИМИЙ КАСБ СОҲИБИ ҲИСОБЛАНМИШ МИРОБГА МЕНГЗАШ МУМКИН: ШУ ЗОТИ ШАРИФ ДИЛЛАРГА ЎҚАРИҚЛАР ОЧАДИ, СУВНИ РАСАМАДИ БИЛАН ТАҚСИМЛАЙДИ ВА САВОБГА ҚЎЛ УРАДИ

МУСТАҚИЛЛИК ХУШТАЪМ МЕВАДИР

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши саккизинчи сессиясида депутат Ҳ. У. Худойбердиева бундай деди

Мана, биз — халқ вакиллари сизлар билан қатор қарорларни қабул қилаяпмиз. Агар оддий инсоний одоб бўлмаса, одоб юзасидан иш юритилмаса, буларнинг бирортасини амалга ошириб бўлмайди.

Олам қарама-қаршиликлар тўфонидан чайқалиб турган, баҳс-мунозаралар бозори қизиган бир пайтда биз бугун энг муҳим, энг асосий нарса — одоб хусусидаги қоидани қабул қилаяпмиз.

Мана шу низомимиз аввалроқ қабул қилиниб, кучга кирганида, эҳтимол ўтган сессиядаги тўполонлар бўлмасмиди...

Парламентимизнинг иш услубидан эл ибрат олади. Буни унутишга ҳаққимиз йўқ. Президентни элнинг боши — байроғи дейиш мумкин. Ўз қадрини билган, одоб юзасидан иш кўрадиган қайси халқ ўз байроғини ерга туширади?! Бугун президент сайлови олдида турар эканмиз, номзодларгина эмас, халқимиз ҳам катта синов олдида турганлигини айтгим келади.

Мен бугун тарихнинг ҳал қилувчи кўп дамларида ўзининг ақлли бошли, олтин бошли болаларини асрай олмаган тарқоқ халқимизга мурожаат қилмоқчиман:

Айтингиз, 130 йиллик мустамлакадан кейин кўксингизга теккан озодлик шамоли сизнинг барчангизни бирдай яйратаяптими? Энди уни қўлда сақлаб қолиш муаммоси ўйлатаяптими барчангизни? Бу улуғ жараённинг бутун моҳияти-мазмунини барчамиз чуқур тушуниб етолдикми?

Мана шу улуғ жараённинг дастлабки хабарини юраги ёниб сизларга етказган, «Ўзбекистон танлаган ўз ҳурлик йўлидан қайтмайди, чекинмайди, менинг ортимдаги чекиниш мумкин бўлган ҳамма кўприклар ёниб кетган» — деб жони куйиб элга эълон қилаётган ўз Президентингизни ҳимоя қилмоққа тайёрмисиз бугун?!

Энг ёмон кунга ўзингни тайёрлаб яша, деб сабоқ беради минг йиллик Шарқ фалсафаси. Худо кўрсатмасин, бошимизга шундай кун тушгудай бўлса сиз ҳам унинг ёнида, мустақиллик йўлида ўз имон — эътиқодингиз, соғлиғингиз, жонингиз, бошингизни гаровга қўя оласизми? То бутун халқ шундай фикрлаб оёққа қалқмас экан, мустақиллик тақдири хавф остида қолаверади...

Катта-кичиклигидан қатъий назар бир-бирига одоб билан, иззатини жойига қўйиб муомала қилмоққа ҳар бир одам, ҳар бир халқ масъулдир.

Диққатингизни шу кеча-кундузда рўй берган ибратли бир воқеага қаратмоқчиман.

Маълумингизки, Чечен-Ингушия автоном республика эди. Аҳолиси бир миллионга етар-етмас майда миллат ҳисобланувчи митти халқ истеъфодаги генерали Жавҳар Дудаев бошчилигида ўзини мустақил деб эълон қилди ва Дудаевни ўзининг қонуний биринчи президенти этиб сайлади.

Митти халқнинг митти кўнглида ҳам тоғдай орзулар бўлмоғи табиийдир. Аммо бунга шундай деб қаралдими?

Марказдаги Оқ уйда кичик халқнинг бу катта қувончини қандай қаршилашди? Олқишлар билан, деб ўйларсиз. Хато қиласиз.

Юрак ютиб, ўзини мустақил деб эълон қилган бир ҳовучгина халқ, Чечен-Ингушия ҳудудининг ҳамма нуқталарида «Ҳарбий ҳолат жорий этиш ҳақида»ги машъум фармонга бугун оламга «демократия устуни» деб талқин қилинаётган ўша марказдаги Оқ уйда қўл қўйилди. Ўш, Ўзган, Фарғона, Паркент фожиаларидаги машъум кўрсатмалар, фармонларга ҳам худди шундай қўл қўйилганлиги сир эмас. Бугун ҳам бизга демократиянинг марказдан, Оқ уйдан келишига ишонтиришга зўр бериб уринаётган бизнинг «Правда Востока» каби рўзномаларимиз журналистлари наҳотки бу жараёнларнинг илдизини кўрмаётган бўлсалар? Кўриб кўрмасликка, билиб билмасликка олиб яшаш афзалми?

«Горбачёв ва Ельцин Ўзбекистон ҳақидаги энг тўғри ахборотни «Правда Востока»дан олиб туради, — деб сарлавҳа қўйди бу газета ўзининг шу йил 9 ноябрь сонидаги бош мақоласига. Одоб доирасидан чиқмай савол берайлик:

— Марҳамат қилиб айтингчи, мустақил Ўзбекистон нега Горбачев ва Ельцинга муттасил ахборот бериб яшаши керак? Биз 74 йил марказ билан юртимиз орасида бўзчининг мокисидай қатнаб ахборот ташидик. Оқибат: ўз миллий, маданий, моддий бойликларимиздан мосуво бўлиб, на кофир ва мусулмонмиз бугун.

«Правда Востока» ходимлари наҳотки бизни яна ўша мустамлака даврига қайтариш орзуси билан яшаётган бўлсалар?

Демократия тепадан эмас, пастдан, халқ ичидан ўсиб чиқади. Шу маънода демократияни, ҳатто элбошилик, президентликни марказдан совға сифатида олишни умид қилиб юрган дўстларимизга айтадиган сўзимиз будир: поезд кетди!

Энди бу поездни тўхтатолмасликларини Россиянинг тоғ оралиғидаги бир ҳовучгина, аммо ҳар бири янчиб бўлмас ёнғоқ, бир-бирининг ишончли қалқони саналмиш чеченлар исботлаб бердилар.

Азиз дўстлар, мен бу воқеаларга ортиқча тўхталмаган ҳолда унинг бир қиррасига диққатингизни жалб қилмоқчиман.

Чеченлар ўз озодликларини қандай ҳимоя қила олдилар? Мен ўз ҳурлиги йўлида соқоллари кўксига тушган чолларидан тортиб бешикдаги гўдагигача тик оёққа қалқиб армиянинг йўлини тўсиб чиққан темиртан, темир иродали бу халққа бўлган ҳавасим, яхши маънодаги ҳасадимни қандай яширай?! Рўзномаларда суратлари босилган, сессия ўтаётган кунларда Оқ уй олдида саф тортган отлиқ суворийлар — ўз миллий байроқларини кўтариб турган чечен эркакларига, йигитларига кўзингиз тушгандир.

Жасорат, Мардлик, Бирлик ғолиб келди!

Россия Олий кенгаши «демократия қўриқчиси» бўлган Ельциннинг Чечен-Ингушияда «Ҳарбий ҳолат жорий этиш ҳақида»ги буйруғини бекор қилди.

Демократия учун кураш ўзлари учун бўлганда Россия демократлари қандай курашганликларини биз ўз кўзимиз билан кўрганмиз ва уларга чин дилдан тан берганмиз. Чеченларга қолганда эса.. Ўзбекнинг пичоқни аввал ўзингга ур, деган ибратли мақоли бор.

Озодлик, мустақиллик шундай бир хуштаъм мевадирки, ундан ҳамма тотиб кўргиси, тановул қилгиси келади. Тановул қилмоққа эса ҳамма халқлар, катта миллатлар ҳам майда миллатлар ҳам баб-баробар ҳақли. Майдаликлари, озчиликлари уларнинг айби эмас. Мен бир ўзбек фуқароси сифатида на Чечен-Ингушия ва на Россия чегаралари ичида бўлаётган воқеаларга аралашмоқчи эмасман. Бу — уларнинг шахсий иши, буни улар ўз манфаатларидан келиб чиқиб ҳал қилишар.

Аммо мен бир ижодкор сифатида Оқ уйнинг эшиги олдида ўз миллий байроқларини озод кўтариб турган чечен отлиқларини кўрганимда кўнглимга бир чўғ тушгани, кўнглим ёниб кетганини айтмай иложим йўқ.

Кўнглимда ёруғ бир умид алангаланади. Қадим туркнинг бугунги фарзандлари, менинг оға-иниларим ҳам ўз мустақилликлари ҳимоясига мана шундай отлана оладиларми? Ўз халқининг назари тушиб бош устига кўтарган фарзанди, элбошиси, президенти атрофига йиғилиб келиб, улуғ халқнинг (мен уларни ҳақиқатан улуғ дегим келади) улуғ фарзанди Жавҳар Дудаевни ҳимоя қилганларидай уни ҳимоя қила оладиларми, бирлаша оладиларми? Мен қабул қилаётган қонунларимиз бизнинг бирлашишимиз, бир-биримизни қўллаб-қувватлашимиз, миллат сифатида ўсишимиз учун кучли таъсир кўрсатади, деб умид қиламан...

Фикримни куни кеча ёзган сўнгги шеърим билан якунлашга руҳсат берсангиз:

ЙИҒИ

Олтовлон ола бўлиб олдирган халқ меники,
Гоҳ ичда заҳар, тилда бол турган халқ меники,
Тиғ тортиб ўз отасин ўлдирган халқ меники,
Ёраб, қай аждодимнинг қўли кир, деб йиғладим.

Ўзи ўз ўзагини узган лаҳзаларида,
Қиблагоҳин гўрини бузган лаҳзаларида,
Фарғонада тўзондай тўзган лаҳзаларида,
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Бирлашмадинг, Қўқон-у, Ўзган бўлдинг, Ўш бўлдинг,
Фитна пичоқларида талаш, лахта тўш бўлдинг,
Куёв-келин бўлмасдан қўш мозор-а, қўш бўлдинг,
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Бирлашмадинг, кетма-кет бало келди, ўт келди,
Тоғдай йигитни солиб, лопиллаб тобут келди,
Сув бўлиб оқдик, кўздан жала келди, ҳут келди,
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Шукур, бугун озод сен, аммо тарқоқ сен, ёт сен,
Тарқоқми сен, инсонки азал-абад барбодсен.
Жўравоз бўлолмасанг якка-якка мунг, дод сен.
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Карвон жилсин, сарбонинг сари эниб кел, элим
Бу боғ сари чуғурлаб, қушга дўниб кел, элим
Оллоҳ дилда, Оллоҳга, ҳаққа кўниб кел, элим
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Битта муштга айланмай, биз дастмиз ёлғиз, ёлғиз,
Тўзим косаси янглиғ, тўлмасмиз ёлғиз, ёлғиз.
Турку Турон тиклангай, ўлмасмиз ёлғиз, ёлғиз,
Худо, тўзғин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Илмий фараз

АЛИШЕРНИНГ ЎҒЛИ ИБРОҲИМ

Гарчи халқ ривоятларида Навоий «Қора кўзум» деб бошланувчи ғазалини ўғлига атагани тасдиқланса-да, баъзи олимлар шеърда маъшуқ эмас, маъшуқа, яъни севимли эркак эмас, балки севимли аёл тасвирланган, деган фикрни олға суриб келдилар. Кейинчалик бу хато эътироф этилган бўлса-да, бироқ маъшуқнинг кимлиги, шеърнинг қандай муносабат билан ёзилганлиги, унинг ҳақиқий маъно ва мазмуни ноаниқлигича қолиб кетди. Бу эса навоийхон талабалар орасида қизғин баҳсларга сабаб бўлди. Биз бу ҳақдаги фараз ва мулоҳазаларимизни мунозара тарзида муштарийлар ҳукмига ҳавола қилмоқчимиз.

Навоий «Мажолис-ун-нафоис» асарида ўз даврининг қаламкашлари қаторида акаси Шайх Баҳлулбекнинг невараси, Султон Ҳусайн Хатмийнинг ўғли Мир Иброҳимни тилга олиб, «ани ўғулчадай асрабмен», деб ёзади. Навоийшунос олим Абдуқодир Ҳайитметов «Навоийнинг тутинган ўғли» номли мақоласида «Муншоот»га кирган, кимга ёзилган, номаълум бир мактубнинг Мир Иброҳимга аталганини аниқлаб, шоир ҳаётининг ҳали очилмаган муҳим бир саҳифаларини кашф этади. Мактубда ёзилишича, Навоий асранди ўғли Мир Иброҳим тарбиясига гўдаклигидан жуда катта куч сарфлаган. «Ҳаётимни сенинг тарбиятингға машъуф ва авқотимни сенинг муҳофазатингға масруф қилдим (ҳаётимни сени тарбиялашга девонавор бағишладим ва бутун вақтимни сени асраш, эҳтиёт қилишга сарф қилдим) ва фарзандлиғинг рақамини хотиримға муҳаррар этдим (аниқ ёздим)», — дейди Навоий мактубда. Шоир тарбияси туфайли Мир Иброҳим ғоятда хушфеъл, хушнутқ, покдомон, ботиний ва зоҳирий илмлар донишманди, мусиқа илмининг беназир билимдони бўлиб етишади «...ва подшоҳи исломнинг (Ҳусайн Бойқаронинг) фирдавс ойин базмида илтифот ва эҳсонга аноби рўзгордин мумтоз (барча замондошлардан юқори),... шаҳзодалар мажлисида аржуманд (иззату обрўйли) ва озодалар (асл, олижаноб кишилар) суҳбатида сарбаланд (юқори мартабали), ўз фанининг (яъни мусиқа фанининг) аҳли мутеъ ва фармонбардор, балки ходим ва шогирд кирдор» бўлади. Бироқ Мир Иброҳим балоғатга етганда нияти бузуқ маккор одамлар таъсирида йўлдан озади ва ҳеч кимнинг насиҳатига қулоқ солмай қўяди. Ниҳоят, назорат кучайган бўлса керакки, тез қайтиш ҳақида ёлғон ваъда бериб, узоқ бир манзилга жўнайди ва у ерда кўп йиллар қолиб кетади. Шоирнинг номалари, сойир (сайёҳ) азизларнинг панду ўгитлари ҳам унга кор қилмайди. Бизнингча, шоирнинг фарзанд туркумидаги шеърлари, жумладан «Қаро кўзум» унга аталгандир.

Уйланмаган, катта орзу-умид, меҳнат ва машаққатлар билан вояга етказган фарзандидан ажралиб, таъна-маломатларга қолган шоир узоқ йиллар оғир дарду алам чекади ва гоҳ

Нокасу ножинс авлодин киши бўлсун дебон,
Чекма меҳнаткимъ, латиф ўлмас касофат олами.
Ким,кучук бирла хўтукка неча қилсанг тарбият,
Ит бўлур, доғи эшак, бўлмаслар асло одамий,
дея аччиқ, гоҳ

Не атоу, не ўғул, сен шаҳ йигит, мен қари қул,
Ҳеч ато кўрмайдур эркин сен киби бадмеҳр ўғул,
ёхуд

Сен ўз хулқунгни тузгил, бўлма эл ахлоқидин хурсанд,
Кишига чун киши фарзанди ҳаргиз бўлмади фарзанд,
дея киноявли, гоҳ

Неча йилда қилмади кўнглумга ишқи шиддати,
Улча қилди хаста жонга неча кунлик фурқати,
дея дарду аламли, гоҳ

Дониш элига солғучи торожи ақлу ҳуш,
Ислом элига қилғучи яғои дин йигит,
дея мақтовли, гоҳ

Оти саркаш, тўни заркаш, ҳусни дилкаш, нутқи хуш,
Кўрмадук бу навъ маҳваш, чобуку раъно йигит

дея эркаловчи шеърлар битди. Айрилиқнинг шоирни хаста ҳол қилган азобу қийноғи

Кипригимдур ашк қони бирла шохи арғавон,
Раҳм қил, арғавоний ранг тўнлук навжавон
матлали ғазали ва унга ҳамоҳанг

Бир кун мени ул қотили мажнуншиор ўлтургуси,
Усрук чиқиб, жавлон қилиб, девонавор ўлтургуси
каби шеърларда жуда ёркин ифодаланган.

Шоир мактубда фарзандининг ҳамияж (ору номуслилигу серғайратлилик), инсоният, мусулмонлик ва эрлик (мардлик) дафтаридан ўчирилганини қайд этиб, аччиқ шеърлар ёзган бўлса, кейинчалик унинг рақиблар макрига алданганини билиб, гуноҳини кечади ва «Қаро кўзум»дек шавқ-соғинч тўла шеърлар битади; уни сафардан қайтиб, одамгарчиликни ўрганишга, хатонинг такрорланмаслиги учун энди доим унинг кўз олдида бўлишга даъват этади:

Қаро кўзум, келу мардумлуғ эмди фан қилғил,
Кўзум қаросида мардум киби ватан қилғил,
яъни:

Азиз фарзандим, келу энди одамгарчиликни ўргангил, (отанг ва эл-юрт олдидаги инсоний, фарзандлик бурчингни бажаргил. Сен кўз гавҳаридек азизсан, бинобарин) қорачиқдек кўз олдимда бўлгил (Токи мен сени ҳамиша кўриб турай ва рақиблар макридан асрай).

80-йилларнинг ўрталаридан 90-йилларнинг ўрталаригача давом этган жудоликдан сўнг «бадмеҳр ўғул» сафардан қайтади. Шоир буни эшитиб, ғоят суюнади ва «келди» радифли ғазалини ёзади:

Севунгил, эй кўнгул, охирки жисминг ичра жон келди,
Қувон, эй жони маҳзунким, ҳаёти жовидон келди.

Шоир аввал айрилиқ азоби, «йироғлик шиддати»дан неча марта ўлимга рози бўлиб,

Фироқ тоғида топилса тупроғим, эй чарх,
Хамир этиб, яна ул тоғда кўҳкан қилғил,
ёки:

Неча қилғай дарди дил ҳар дам сенга жон, эй ажал,
Раҳм этиб, андин мени қутқар, ўзунг доғи қутул,
дея чарху ажалга мурожаат қилган бўлса, энди

Фалак боқти фиғонимға, ажал раҳм этти жонимға,
Хазонлиғ бўстонимға гули боғи жинон келди —

дея суюнади. Фарзандсиз боғу бўстоннинг «хазонлиғ» экани ҳақидаги фикр бу ерда ҳам тилга олинади ва шодиёна тугалланади.

Хуллас, бизнинг оддий фаразимизга кўра, фарзона туркумидаги шеърларнинг лирик қаҳрамони — ўғлининг Фарҳоддек баркамол инсон бўлиб етишиши учун нафақат бой билим ва тажрибаси, балки бутун ҳаётини бахш этган, оғир жудолик йилларида ҳам ундан юз ўгирмаган фидойи меҳрибон ота, заҳматкаш мураббий, улуғ инсон; лирик персонажи эса улуғ отаси ва мураббийси туфайли вояга етиб, юксак мавқеларга кўтарилган, бироқ алданиб, унинг бебаҳо меҳру мурувватини унутган ва фироқ ўтида куйдирган бадмеҳру бевафо фарзанд. Ғазалдаги образлар эса Мир Алишар Навоий ва Мир Иброҳимдир.

Улуғ Алишер Навоий лирикасида фарзанд образини маъшуқ образидан, жумладан фарзанд образидан ажратишдек нозик, серташвиш ва анча мураккаб ишни амалга ошириш, улуғ санъаткор дунёқарашининг ҳали очилмаган янги қирраларини кашф этиш навоийшунослик олдида турган ғоят муҳим ва шарафли вазифалардандир.

Муҳаммаджон МАҲМУДОВ,
Садриддин Айний номидаги Самарқанд давлат гаълим-тарбия билимгоҳининг доценти.

ҒАРОЙИБ ГУРУНГЛАР

Икки дугона учрашиб қолишди:

— Вой, дугонажон, жуда ҳам озғин эдинг, турмушга чиқиб анча тўлишибсан. Ишқилиб кўз тегмасин, бу дейман куёв жуда яхши йигитга ўхшайдими-а?

— Ҳа, нимасини айтасан. Жуда таъби нозик. Қилган овқатларимни «бемаза» деб ўзимга ичиради. Ҳар куни икки косадан овқат егандан кейин мен семирмай, ким семирсин...

* * *

Шаҳардаги бузуқ телефонларни кўриб юраги ачишган алоқа ходими миршаблар бошлиғидан сўради:

— Телефон ўғриларига қарши қандай чоралар кўрсак бўлади?

— Яхшиси, уларни ўрнатмаслик керак, шунда сиз ҳам ҳавотирланмайсиз, биз ҳам ортиқча ташвишдан қутуламиз.

Муҳиддин ОТАХОНОВ.

ХАБАРЛАР

СОЛИҚ

Бозор иқтисодига ўтиш муносабати билан аёлларга бола туғиш қатъий маън этилади. Огоҳлантиришга қарамасдан туққан аёлларга 5 фоизлик солиқ солинади.

ЙЎҒ-Е...

«Гўзал» универмагига бостириб кирган ўғрилар магазиндан ҳеч вақо топишолмагач, пештахтага юзларидаги ниқоб — аёллар пайпоғини қўйиб кетишади.

ТАЛОН ОРҚАЛИ

«Носвой» дўкони май ойидан эътиборан носни фақат маҳаллий шўроларнинг кўрсатмаларига асосан талонлар орқали беради.

Нуриддин ЯҲЁ.

ЯНГИ РУКН: Хориждаги ўзбек ижодкорлари

АМЕРИКАЛИК БУЛОҚБОШИ

Янгиланиш шабадалари шарофатидан хориждаги ватандошларимиз билан учрашишга, юз кўришишга ва нафасларидан баҳра олишга муяссар бўлдик. Қанчадан-қанча юртдошларимиз ўз оилаларини, қон-қариндошлар эса ўз жигаргўшаларини топишди.

Туғилган юртидан ажралган миллатдошларимизга тўғри кўз билан қараяпмиз, иншооллоҳ, Шунча йиллар беҳуда олиб борилган мафкуравий кураш чиппакка чиқди. Хориждаги ватандошларимиз айни кунларда Ўзбекистонни иқтисодий тангликдан қутултириш чорасини топиш учун биз билан биргаликда бош қотирмоқдалар, амалий ёрдам кўрсатишга тайёр эканликларини изҳор этмоқдалар. Шу йил сентябрь ойида Тошкентда ўтган «Эл» халқаро ўзбеклар (туркистонликлар) учрашуви бунга яққол мисол бўла олади.

Фидойи юртдошларимиздан бири Америка Қўшма Штатларида яшовчи шоир ва сиёсатшунос БУЛОҚБОШИ (Эргаш Шермат)дир.

БУЛОҚБОШИ аслида Андижон вилоятининг Чақар қишлоғида таваллуд топган. Ўсиб-унган жойлари булоқларга бой, серсув, баҳаво бўлганлиги учун тахаллусини БУЛОҚБОШИ деб олган.

У 1940 йилгача яъни аскарлик хизматига чақирилишидан аввал Тошкент ҳуқуқшунослик институтининг доценти, ҳуқуқшунослик куллиётининг декани вазифасида ишлаган. Уруш бошланганда ҳарбий хизмат бурчини ўташ муддати қарийб тугаётган эди. Кутилмаган қисмат «ўйини» сабабли хорижда қолиб кетишга мажбур бўлган. Чунки қайтиб келгудай бўлса, асир тушган аскарнинг тақдири маълум эди. Аввал Олмонияда яшаган, кейин Америкага кетган. Дунёнинг кўп мамлакатларини кезган. Рус, турк, инглиз, олмон тилларини яхши ўзлаштириб олган.

81 ёшга етганига қарамай у киши ҳамон куч-ғайрат билан фаолият кўрсатмоқдалар. Ҳозир ҳам халқаро анжуманларда, Американинг йирик дорилфунунларида, айниқса Колумбия дорилфунунида, «Америка овози» радиоэшиттиришларида миллий фан, маданият, экология, Оролни қутқариш муаммолари бўйича маърузалар билан мунтазам қатнашиб туради. Америкадаги қатор илмгоҳлар, турли ташкилотлар хилма-хил масалаларда маслаҳат сўраб, ул зотга мурожаат қилишар экан.

У ўз ватанига муҳаббатини, юрт тақдири ҳақидаги фикрларини,фалсафий-бадиий мушоҳадаларини шеърий сатрларда «Гуллар макони» тўпламига жамлаган. Тўплам 1961 йилда Вашингтонда тайёрланиб, Анқарада нашр этилган.

«Эл» халқаро ўзбеклар (туркистонликлар) уюшмаси таъсис анжуманига келган юртдошларимиз — Саудия Арабистонидан шоир Камол Андижоний, Туркиянинг таниқли олими, «Туркистон» жамиятининг президенти Аҳад Андижоний, Нью-Йоркдан ташриф буюрган тижоратчи (асли самарқандлик) Баҳодир Аҳадзода ва бошқалар ўзаро суҳбатларда Булоқбоши фаолиятига юксак баҳо бердилар.

Булоқбошининг орзуси — ватанни, ота-боболари ўтган ва ўзи таваллуд топган қишлоғини зиёрат қилиш, юртдошлари билан муаммолар ҳақида фикрлашиш, ҳоли-қудрат ёрдам қўлини чўзиш...

Қуйида — шоир ва олим Булоқбошининг айрим шеърлари сиз, азиз муштарийлар ҳукмига ҳавола қилинмоқда.

Шеърларни таҳририятимизга Булоқбошининг Тошкент шаҳрида яшаётган ўғиллари Али ШЕРМАТ тақдим. этди.

МЕН — ЖАРЧИ

Сен — гўзал юрт севгиси-ла,
Оҳ-фиғон чекдим ҳамон,
Ўзгаларга бош эгиш —
Номус-ла ўлмакдан ёмон.

Келсин энди сенга ҳам
Эркли давр сурмак замон,
Тунда айланиш букун —
Серқуёшли кунларим,

Гулбаҳор келгунча тарқар,
Эрк чақирғон уйларим!
Куйламак эркни, ҳаётни —
Хизматим, бурчим эрур,

Ҳақ йўлин сўзлаш учун
Зўр кучни ўз халқим берур,
Ҳар замон ўсмак йўлинда.
Бирлашиб ишлаш зарур,

Наъра тортиб айтайин мен:
Яшасин миллий ғурур!
Тунда айланмиш букун —
Серқуёшли кунларим.

Гулбаҳор келгунча тарқар,
Эрк чақирғон уйларим!

СОҒИНЧ ЙЎЛИДА

Ниҳоят келди сўзлашга хўп чоқ,
Борлиғин қайнар, гўё ёш булоқ.
Кел, ёнимга кел, юзимга бир боқ,
Бергин гўзалим, сўзимга қулоқ.

Бўлайлик иккимиз ажралмас бир ёр,
Йўқ дема сўзимга гўзалим зинҳор.
Қиз жамолинг хўп тўлишган баҳор,
Қилай сенга мен дардимни изҳор.

Азоб осонмас, тушунгил, билгил,
Аммо азоб-ла сўнмас соғ кўнгил.
Кўнглимиз, дилимиз гўё Ҳулкардек,
Тун бағрин ёрсин, чақнасин бир-як.

Ўзинг билсангки, азалдан бери,
Умидимиз ҳам йўлимиз бирдир.
Иккимизни ҳам тортғучи ватан —
Гўзал юртимиз улуғ Туркистон.

БУ ЗАМОН

Ахтармаган жой қолмади,
Топмадим ҳеч бир вафо.
Бу дунёнинг ҳар еридан
Топғаним бўлди жафо.

Қайға борсам унда кўрдим,
Хўрлик ёки сохталик.

Билмадим бўлурмикан
Дунё юзи бир кун ёруғ.

Қорни оч-ла иши йўқдир,
Кимнинг қорни бўлса тўқ.
Гарчи йиллар додласанг-да,
Сени бир тингловчи йўқ.

Тинчланишни истасанг,
Кучга эга бўлмоқ керак.
Шул замон сендан кетар,
Жабру жафолар бедарак.

Кучсизлик ғоят ёмондир,
Куч демак надур ўзи!
Куч демак улки, иймондир.
Унга йўқ ҳеч бир мувози.

ҲАЁТ УЙҒОНАЖАК

Кундан кунга исиб борарди ҳаво,
Умид — навбаҳордан берганча дарак.
Илдиз, куртак отиб чиқарди гўё,
Аёз — қиш қисматин тан олмай юрак.

Ҳаёт — ўлим тортишарди ғоят зўр,
Бу дунёнинг азиз иши зотан бул.
Сўлган ҳаёт албат қайта уйғонур,
Улуғ тангрим яратган қонуни шул.

Икром ОТАМУРОД

Юрагимда чатнаган алам

Айтишларича, Шайхзода «Ал Беруний» асарини ёзиб тугаллаган экан. Қўлёзманинг тўла нусхаси касалхонада йўқолган эмиш. Уни Шайхзода бир ҳол бўлиб ётганида кимдир ўғирлаб кетган, деган тахмин бор.

Не кўргилик эрур рост бўлса агар:
Ўлимдан қўрқинчли,
ажалдан ваҳим.
Жаранглаб қулайди бўш турган соғар:
Бевафо мурувват,
бевафо раҳим.

Ҳиқилдоқда титраб турганида жон,
Нигоҳда илтижо, хайр-ризолик.
Сен қаерда эдинг кўр бўлиб имон,
Сен қаерда эдинг фидолик!!

Қандай қиёфа у шайтони лайин!
Очкўз қўл узатар, қоғоз — раважа!
Ҳамиша ёнингда яшайди хоин,
НОЛЬ даража.

Йиллар — юрагимда чатнаган алам,
Юртим — армонлардан тикланган гўша.
Чингизга жиловдор бўлиб дамодам
Йўл кўрсатган сотқин Ялавоч — ўша!

Ўша икки қўллаб тутган имонни,
Босқинчи олдида титраб, соғиниб.
Қўлёзмалар кутар Ўзбекистонни
Мўғул музейларида соғиниб.

Ўшанинг жабридан йўқолган тиллар,
Хоинлик кетма-кет
босқин кетма-кет.
Пароканда бўлиб тугайди эллар,
Музейларда сўнгги одам — предмет.

Тилсиз зоти борки, кўмар тарихин,
Ғурурсиз зот борки, ўтмишин тиғлар.
Ҳаммаслак чиқади титсанг тарихин,
Падаркуш, беимон Абдуллатифлар.

Кечани ёқди у,
ёқди эртани,
Эътиқодин ёқди жўшиб кетди-да...
Халқни соқов қилган ўшадир — тани
Ҳақиқатни отиб ўттиз еттида.

Ҳануз сув юқтирмай юрар, эҳтимол,
Балки қийноқ олиб кетган — нолоид.
Балки минбарларда сўзлар бемалол
Виждонни қайта қуришга оид.

Ғазнавий қавми у тамғалар тақиб,
Ўғирлар, йўқотар қўлёзмаларни.
Ҳануз Берунийни этади таъқиб,
Бевақт ўлдиради Шайхзодаларни.

* * *

Дардингдан доғдаман,
куяман, элим:
Дасти партоб бўлиб,
бир азоб бўлиб.
Тўниб борар азал изтироб — тилим,
Қадим қудрат — ғурур бормоқда ўлиб.

Титрайман,
қарайман эгилган бастинг.

Паторат: Оқсарой, Минор Калонлар.
Эл номидан сўзлар
номин унутган наслинг —
манқуртсифат маънавий ногиронлар.

Афсуслар ўртайди,
адо қилар ғам:
Алпомиш номуси — тупроқ каби хор.
Навоий жилдлари — чанг ютган алам,
Сино шажараси — ҳақ тарихга зор.

Ўзин билмаганнинг тили қисиқдир,
Қуввати яримнинг қўллари калта.
Шонга ўч учарлар гарангсиб гир-гир
Ўстирган томирин қирқади шартта.

Майдонга тушса гар орталаб бир мард,
Ўн номарднинг унга ташлайди сиртмоқ.
Улар хурсанд — тилли эрлар бўлса пард,
Улар шоддир — гунглар туғилса кўпроқ.

Ўмганин минбарга азот ўмариб,
Тарихингга таъна итқитар манқурт.
Тинкасин қуритиб —
тагдин кемириб,
Охир, йиқар баланд дарахтни ҳам қурт.

Дейдилар: заҳару заққумлар тўплаб,
Сўнгра ўзини еб битирар чаён...
Етармисан сен ҳам ўзингни англаб,
Ғофиллик хоблари топарми поён!!
Руҳимга бостириб кирар оқсоқ руҳ.

Мен сенинг қадрингни ўйлаган пайтим.
Хусомин ўйнатар.
урҳолар айтиб,
Дарғазаб қадайди ғуруримга туғ.

* * *

Жоним, дейсан секин, сўнг бунга
қонмай,
Ёлғизим, ширинимм, деб бирин-бирин
Сўзларни ташлайсан ўтларга тинмай,
Ичларингни тирнар изғирин.

Жисмингни куйдирар муздай ҳаяжон,
Бағринг ёқар совуқ оташ тизгирин.
Кўзларинг чарчайди — тиқилиб афғон,
Ичларингни тирнар изғирин.

Ёрилгинг, портлагинг келади мутлоқ,
Йўлинг тўсар номус шаштинг синдириб.
Атроф — сўзинг пойлаб динг қотган
қулоқ,
Ичларингни тирнар изғирин.

Дардингни ютасан хўрсиниб, тўлиб —
Сарғайиб сўладир кўнглинг ўнгири.
Аламинг,
нафратинг,
армонинг бўлиб
Ичларингни тирнар изғирин.

БУХОРО ЯНГИЛИКЛАРИ

НЕ КЎЙЛАРГА СОЛМАЙСАН, БОЗОР

«СОВЕТСКАЯ БУХАРА» рўзномаси обуна арафасида турли йилларда тўқилган латифаларни тўплаб, алоҳида китобча ҳолида чоп эттирди. Китобча ўн минг нусхада нашр этилди. Бундан таҳририят қанча фойда кўргани бизга қоронғу. Лекин саҳифаларда жамланган латифалар орасида беҳаё жумлалар борлиги кўпчиликни ранжитди.

ПУЛТОПАР БОЛАЛАР

БОЗОР иқтисодиёти талаби болаларни ҳам пул топишга мажбур қилмоқда. Зарафшон шаҳридаги «Сувенир» («Совға») ширкати ана шу мақсадда тузилган. Ширкат аъзолари бўлган ўқувчилар тўқиш, тикиш, гул солиш билан шуғулланмоқдалар. Ишлаб топилган маблағнинг 70 фоизи уларнинг ўзларига маош сифатида берилмоқда. Хуллас, зарафшонлик ёшлар ишбилармонликни анча эрта бошлаб юборишди.

БИРЖА КИМНИНГ ХИЗМАТИДА?

«БУХОРО» биржасининг иш бошлаганига тўрт ой бўлди. Аммо унинг самараси ҳозирча сезилаётгани йўқ. Яқинда улар Москванинг «Биржа металлов» акционерлик жамияти билан ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги битимга имзо чекдилар.

Бухороликлар энди москваликларга сабзавот ва полиз маҳсулотларини жўнатадилар. У ёқдан эса металл буюмлари кела бошлайди. Шундай қилиб шартнома имзоланди. Энди гап амалий ишда қолди.

ЙИЛГА ТАТИГУЛИК БЎЛСИН

7 НОЯБРДАН сўнг вилоят туманларида ҳосил байрамлари бошланиб кетди. Биринчи бўлиб Вобкент тумани пахтакорлари ҳосил тўйини ўтказдилар. Табриклар айтилиб, нутқлар сўзланди. Созандахонандалар, раққосалар саҳнага чиқдилар. Дошқозонларда ошлар дамланди. Ўйин-кулги кун бўйи давом этди. Хўш, кейин-чи?

Деҳқон 365 кун қилган меҳнатининг самарасини, роҳатини кўрадими? Эртага ҳам унинг қорни тўқ, усти бут бўладими? Осмонўпар хирмонлар илгаригидай хомталаш қилинадими? Деҳқон мақтовларга алданиб қолмайдими?

Ҳосил тўйларида қатнашиб, менинг кўнглимдан ана шу фикрлар ўтди. Нима бўлганда ҳам деҳқонларимиз йил бўйи тўкин дастурхонидан айрилмасин.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ушбу суратга қараб туриб, бу аёлнинг қайси касб соҳибаси эканлиги ҳақида хулоса чиқаришга шошилманг. Хўш, техника кириб бормаган бирор соҳа қолдими? Ҳалиям бизнинг техника ашёларимиз чет эллардагиларга қараганда ўта ибтидоий. (Ҳарбий техника бундан мустасно, албатта). Масалан, мактабларнинг техник жиҳозланишини олайлик...

СУРАТДАГИ опахонга келсак, у Фарғона вилояти Охунбобоев районидаги 1-ўрта мактабнинг она тили ва адабиёти ўқитувчиси Малика Ҳожиева. У ўз дарсларида мавжуд техника воситаларидан фойдаланишга ҳаракат қилади.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

«ХАБАРНОМА»

Республика Президенти идораси томонидан ўзбек ва рус тилларида нашр этила бошлаган «Хабарнома»нинг иккинчи сони босмадан чиқди. Ундан истиқлол, мустақил Ўзбекистон давлати бошлиғи чиқарган фармонлар, қарорлар, мурожаатлар, ҳамда баёнотлар, И. А. Каримовга йўлланган телеграммалар ва хатлар, шунингдек унинг номидан турли манзилларга жўнатилган телеграммалар ва хатлар, Президентнинг бу йилги фаолиятига алоқадор бошқа ҳужжатлар ўрин олган.

«Азиз дўстлар, юртдошлар! Қадимий ва навқирон шарқ халқлари учун табаррук ва мўътабар бўлмиш Наврўз байрами билан чин қалбимдан муборакбод этаман...» «Хабарнома» республикада халқ байрами — Наврўзга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисидаги фармон ҳамда ана шу мурожаатнома билан очилади.

«Келинг, дўстлар, кимда қандай гина-аламлар бўлмасин — унутайлик. Шафқат ва меҳрибонлик кўрсатайлик, ким қайси миллат ва элат вакили бўлмасин, орамизда аҳиллик ва ҳамжиҳатлик мустаҳкамлансин. ...Наврўз байрами юртимизга, халқимизга, ҳар қайси оилага бахт-саодат, тинчлик, бардамлик, осойишталик келтирсин». Ўлкамизга қайтадан ташриф буюрган баҳор муносабати билан айтилган бу яхши ниятлар республика бошлиғи кундалик кўп қиррали фаолиятини, унинг Ўзбекистон халқи ва ҳар бир оиласи фаровонлигини таъминлаш мақсадида собитқадамлик билан олиб бораётган ишларини акс эттирувчи хабарномадаги тўпланган ҳужжатларнинг ўзига хос муқаддимаси ҳисобланади.

Хабарномада Президентнинг бошқа мустақил давлатлар бошлиқлари билан ўтказган учрашувлари, бу учрашувларда тузилган шартномалар ва битимлар батафсил ёритилган.

Ўрта Осиё минтақасидаги беш республика раҳбарларининг июнь ойида Олмаота учрашувида қабул қилинган қўшма баёноти, уларнинг Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон халқларига мурожаати, иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик тўғрисида у ерда қабул қилинган битим босиб чиқарилган.

Бу йил Ўзбекистонга келган ва Президент қабул қилган хорижий меҳмонлар тўғрисидаги ахборот ҳам «Хабарнома»дан ўрин олган.

И. А. Каримов «Аргументы и факты» ҳафтаномасининг мухбири билан суҳбатлашиб, ўз мақсадларини батафсил баён этган ва бу суҳбатни ҳафтанома босиб чиқарган эди. «Тўла иқтисодий эркинлик шароитида қатъий тартиб» сарлавҳали бу суҳбат ҳам хабарномадан ўрин эгаллаган.

Жигаристон қишлоғи ҳудудида кўчки тушиши ва ана шу фожиа оқибатларини тугатишга алоқадор материаллар алоҳида туркумни ташкил этган.

(ЎзТАГ).

Суҳбатдан олдинги ва кейинги ўйлар

ЖОН ОЛИШ—РОҲАТ, ЖОН БЕРИШ—ДАҲШАТ

Жаҳаннам даҳшатларини ўйлаганимда, қарангки, 1984—1989 йилларни эслайман. Исмини тилга ё қаламга олишдан жиркансам-да, «Гдлян» сўзидан қочиб қутулолмайман. Унинг ифлос қилмишларини фош этиш, инсонни масхаралашга мослашган башарасини, манфур қиёфасини очиб ташлаш учун ҳам шунга мажбурман. Кошкийди бундайлар яккам-дуккам бўлишса! Унинг тўдаси икки юз кишидан ортиқ эди. Свидерский деганида ҳам бундан кам эмас. Уларнинг «пушти паноҳи» — партия Марказкомидаги, собиқ Олий Кенгашдаги, қуроловчи-қамовчи, жазоловчи-калтакловчи маҳкамалардаги илҳомбахш-раҳбар оғалари... Ҳаммаси Ўзбекистонни, ўзбек миллатини нишонга олганди. Тошкентнинг Ўзбекистон номли шохкўчасида жойлашган кулранг бинонинг сўнгги — олтинчи қаватида мустаҳкам ўрнашган Анишчев мустамлакачилик қиличини яланғочлаганича ҳомийлик вазифасини бажариб, қатағонни, қирғинбаротни бошқариб турарди. Унинг афти-ангорини, заҳарли кесатиқларини, ҳокимларча дағдағаларини, шаънимизга айтган ҳақоратларини хотирласам этим жунжикиб, тукларим тик бўлади, ғазабу нафрат қалбимни ўртайди.

...Бундан бир ҳафта муқаддам Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг топшириғи билан Москвага, СССР Олий суди раҳбарияти ҳузурига Аҳмаджон Одилов (етти йилу уч ойлик маҳбус) тақдирига доир машаққатли муаммо ечими хусусида «музокара» юритиш учун учиб боpарканман, юқорида умумийгина қилиб изҳор этилган туйғулар ичра тўлғандим, ёндим, куйдим.

Воровский кўчаси, 15. Ҳақиқат ва адолат тимсоли — Олий суд шу бинода жойлашган. Пашша учса қанот қоқишларининг саси эшитилади. Бу ерда ўтаётган йилимизнинг савр ойидан буён бошига дўппи кийган Аҳмаджон Одилов ва унинг яна уч ҳамроҳи суд қилинмоқда. Ақли ожизим хулоса чиқаради: Ўзбекистоннинг бир бўлаги, қадриятимизнинг бир бурдаси, мустақиллигимизнинг бир қирраси руслар юртида қора курсига ўтқазилганича таҳқирланмоқда, топталмоқда.

Евгений Алексеевич Смоленцев ҳузурига келишилган вақтда — соат роса ўн учда ҳамроҳим — Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисининг биринчи ўринбосари Абдусамад Полвонзода билан кириб бордик. Мезбон СССР халқ депутатига, шунингдек «қўли остидаги» судьяга эҳтиром юзасидан илиқ кўришиб-сўрашди, ўтиришга таклиф этди. Ҳол-аҳвол қисқача, узуқ-юлуқ суриштирилгач, муддаога ўтилди.

Мен Евгений Алексеевични Олий суд раислигига келганидан буён биламан. СССР Олий Кенгаши сессиясида унинг номзодини кўраётганимизда Ўзбекистондаги судлов маҳкамалари жойлашган бинолар хароб ҳолатда эканлигидан шикоят қилиб гапирганман. Кейинчалик ҳақ-ноҳақ қамалган юртдошларимни ҳимоялаш ниятида неча-неча бор учрашганмиз. Шу йилнинг 24 мартида Анатолий Лукьянов ҳузурига СССР халқ депутати Владимир Одилов билан ташриф буюриб, «пахта иши» бўйича судланган, аслида бегуноҳ жабрланган юртдошларимиз тақдири хусусида унга сим қоқтирганмиз. Ўшанда Анатолий Иванович ўзбеклар ҳақида меҳр ила узоқ гапирди. Мен унинг Горбачевга қарши чиққанига, ГКЧПчиларга қўшилганига ишонмайман, аммо Гдлянни Ўзбекистонга юборган, Аҳмаджон Одиловни қамоқда узоқ сақлашга рухсат берган шахс айнан Лукьянов эканлигини яхши биламан. Менинг миллатдошларимдан аксарияти туҳмат тошлари остида қолганликлари аниқ, лекин, илоҳимки, Анатолий Иванович ҳам бўҳтонга учраган бўлсин! Нима десангиз деяверинг, шуниси ҳақиқат: Гдлян Кремлдаги мансабдорларнинг гирибонидан маҳкам ушлагач, бу шаддоду баттолнинг қаттоллигини англаган Лукьянов ундан юз ўгириб, «биз томонга» ўтиб олди. Афсус, оломонни алдаб «меҳр» қозонган Гдлянни «янчиб ташлаш» муҳтарам раисимизнинг қўлидан келмади.

...Мавзудан четлашганим учун узр сўрайман ва унга қайтаман. Евгений Алексеевич билан шу йил 22 ноябрдаги суҳбатимиз Ўзбекистон мустақиллигини ҳимоялаш ва исботлашга хизмат этмаганида, эҳтимол, ушбу сатрлар туғилмасди. Е. А. Смоленцев аввалига енгил ҳужумдан бошлади, кейин бироз бўшашди, сўнгра ён босишга, сўзларимизни оғир-вазмин тинглашга, далилларимизга тан беришга ўтди. Расмий маросим дўстона музокарага ва тиллашиш вазиятига айланди.

Нега бундай бурилиш содир бўлди? Биринчидан: биз илгариги СССР бугунги кунда йўқлигини, бир пайтлар бирлашган ўн беш оға-инидан эндиликда қовушар-қовушмас еттитаси қолганлигини, бинобарин СССР Олий суди ҳам денгиз тўфонига учраган елкан ҳолида турганлигини айтдик. Иккинчидан: Олий суд тасаруфида на Россиядан, на Украинадан, на Гуржистону, Арманистону Озарбайжондан, на Молдоваю Белорусдан, (Болтиқ бўйи республикалари нари турсин!) бирор жиноий иш қолмаганини, шу муносабат билан фақат ўзбек Аҳмаджон Одилов ишини кўриш баҳонасида маош олиб яшаш одилликдан эмаслигини исботладик. Учинчидан: Ўзбекистон яккаю ягона тинч, осойиш республика эканлигини, аммо ўзбеклар сабртоқатининг ҳам чегараси борлигини эслатдик. Тўртинчидан: кўп миллат вакиллари, жумладан миллионлаб руслар яшаётган юртнинг маҳаллий аҳолиси қитиғига тегиш ярамаслигига ишора қилдик. Бешинчидан: мустақил давлатнинг дахлсиз Президенти Аҳмаджон Одилов ишини бундан зиёд чигаллаштирмасдан Ўзбекистонга ўтказишни сўраганлигини ва у ўз фикридан қайтмаслигини таъкидладик. Олтинчидан: Ўзбекистон фуқароси қарийб саккиз йил давомида қамоқда судсиз сақланаётгани ҳеч қандай халқаро ҳуқуқ доирасига сиғмаслигини тушунтирдик. Еттинчидан: бизнинг ҳаққоний талабларимиз инобатга олинмаса СССР Олий Кенгашига, ҳатто жаҳон ҳамжамиятига, БМТга, халқаро судга мурожаат қилишга мажбур эканлигимизни ўртага дадил қўйдик.

Евгений Алексеевич кўпни кўрган, не-не алғов-далғовларни бошидан кечирган, инсон тақдири билан ўйнашиш оғир оқибатларга олиб келишини билган тажрибали ҳуқуқбон эмасми, ҳолату руҳиятимизни, иншооллоҳ, англаб етди.

Воқеанинг бундан кейинги ривожи ўзингизга, муҳтарам муштарий, маълум: Аҳмаджон Одилов ишининг давоми Тошкентда кўриладиди ва ўзбек тупроғида ниҳоясига (ишончимиз комилки, адолат юзасидан) етади.

...Москвага бориб қайтарканман, воқеалар гирдобига сархуш ғарқ бўларканман, ушбу тафсилотни ёзиш учун миямда фикрлар тизимини қиёмига етказиб пишираркаман ва ярим тунда қоғоз бетига тушираркаман, бот-бот ўйлайман: қизил империя ҳокимликни сўнгги нафасигача қўлидан чиқармасликка, отдан тушса ҳам эгардан тушмасликка, тарки одат — амри маҳол деганларидек иш тутишга интилмоқда.

Азроил учун жон олиш осон, аммо ёшини яшаб, ошини ошаб, бошини қашаб, қартайиб, мўнкиллаб қолган мустамлакачининг жон бериши қийин. Уларнинг биринчисига роҳат, иккинчисига даҳшат, чинакам жаҳаннам даҳшати...

А. МУХТОРОВ.

«Ёзувчи» нашриёти босмадан чиқарган «Ислом асослари» китоби дину имон, мусулмончилик тариқатларини дилга жо этмоқчи бўлганлар учун қимматли туҳфадир.

Ушбуни арабча «Мабодиул ислом» асаридан Муқим Маҳмуд таржима қилган.

Мусулмончилик ақидаларини чуқур ўрганмоқни истаганлар сафи кундан-кун кенгайиб бораётганлиги ва нашр миқдори талабгорларга нисбатан жуда озлигини ҳисобга олиб, «Ислом асослари» китобини рўзномамизда ёритишни лозим топдик.

Жумъа қироати

БИРИНЧИ БЎЛИМ

НЕГА БУ ДИН ИСЛОМ ДЕБ НОМЛАНАДИ?

Ер юзида мавжуд бўлган турли хил динлар маълум бир кишининг ёки ўзи пайдо бўлиб, ривожланган муайян қабиланинг номи билан аталади. Чунончи, масиҳийя (христиан) дини Масиҳ алайҳиссаломнинг, буддизм Бузонинг, зардуштийлик Зардуштнинг номи билан танилган. Шунингдек, яҳудо дини (иудаизм) Яҳудо номли қабила орасида юзага келиб, шу қабилага мансуб бўлиб қолган. Исломдан бошқа барча динлар шу тариқа номланган. Ислом эса маълум бир кишига ҳам, муайян бир миллатга ҳам мансуб эмас. Исломнинг мумтозлиги шундаки, у бирор шахс ёки қабиланинг ташаббуси билан пайдо бўлмаган. Шунинг учун ҳам у бирор шахс ёки қабилага мансуб эмас. Унинг ғояси бутун ер аҳолисини Оллоҳга бўйсуниш фазилати билан безамоқликдир. Кимлиги, қачон ва қаерда бўлишидан қатъий назар шу фазилатга эга бўлган киши мусулмондир.

ИСЛОМ СЎЗИНИНГ МАЪНОСИ

Луғат китобларида кўрсатилишича, ислом сўзининг маъноси «Буюрувчининг фармони ва таъқиқига эътирозсиз бўйсуниш ҳамда уни буюрилгандек бажариш» демакдир. Шундан кўриниб турибдики, динимиз (ислом дини) Оллоҳга итоат этиш, унинг фармони ва таъқиқига эътирозсиз бўйсунишдир.

ИСЛОМНИНГ МОҲИЯТИ

Маълумки, коинотдаги барча нарса муайян ва маълум қонунга бўйсунади. Қуёш, ой, юлдузлар умумий бир қоидага итоат этиб, ундан қилча ҳам четлашмайдилар. Ер ҳам ўз ўқи атрофида айланар экан, коинот қонун ва қоидаларидан зиғирча ҳам четга чиқмайди. Сув, ҳаво, ёруғлик ва ҳарорат ҳам махсус тартибга бўйсунади. Жонсиз нарсалар, ўсимликлар ва жониворларнинг ҳам ўзига хос қонуни бўлиб, шу қонун тақозоси билан ҳаракатга келадилар, яшаб ўтадилар. Чуқурроқ ўйлаб қараганимизда, ҳатто инсоннинг ўзи ҳам қонунга бўйсунаётгани маълум бўлади. Чунки у қонунга мувофиқ ҳолдагина нафас олади, сувга, озуқага, ёруғликка, ҳароратга бўлган эҳтиёжини ҳис қила олади. Инсон вужудининг ҳар бир ҳаракати— қонининг айланиши, нафас олиши, шунингдек мия, ошқозон, ўпка, асаб, қўл, оёқ, тил, кўз, бурун ва қулоқ каби аъзолари ҳам қонунга бўйсунади. Бу аъзолар маълум ўлчамга биноан ўз вазифаларини адо этадилар.

Осмондаги энг катта сайёрадан тортиб, ердаги энг кичик қум заррасигача, бошқача айтганда қоинотдаги ҳар бир нарса бўйсунаётган ва узлуксиз итоат этаётган мана шу умумий қонунни улуғ, қудратли подшоҳ чиқарган. Модомики, еру осмонлардаги барча нарса мана шу қонунга бўйсунар экан, демак бутун олам шу қонунни чиқарган қудратли зотга итоат этади, унинг фармонига бўйин эгади. Мана шунинг ўзидан ҳам кўриниб турибдики, ислом бутун коинотнинг дини экан. Исломнинг маъноси — юқорида айтиб ўтганимиздек— подшоҳнинг фармони ва таъқиқига ҳеч бир эътирозсиз бўйсуниш, ҳамда уни буюрилганидек адо этишдир. Демак, қуёш, ой, ер, ҳаво, сув, ёруғлик, қоронғулик, ҳарорат, дарахт, тош, ўсимликларнинг ҳаммаси мусулмондир — Оллоҳнинг ўзига бўйсунувчидир. Ҳатто ўз парвардигорини танимайдиган, унинг борлигини ва оятларини инкор қиладиган ёки ундан бошқасига итоат этиб, ўзгаларни унга тенглаштирмоқчи бўладиган инсон ҳам яратилиш жиҳатидан мусулмондир. Чунки у Оллоҳ қонунига мувофиқ ҳолдагина туғилади, яшаб ўтади. Унинг барча аъзолари фақат ислом динига бўйсунади, чунки улар мана шу илоҳий қонунгагина мувофиқ пайдо бўладилар, ҳаракат қиладилар, ривожланадилар. Агар мавзуга чуқурроқ кириб борадиган бўлсак, нодон ва калтабин одамнинг ширк ва куфрини изҳор қилиш учун ишлаётган тили ҳам, Оллоҳдан бошқанинг олдида эгилаётган боши ҳам, Оллоҳдан ўзгани севаётган дили ҳам фақат ягона Оллоҳ чиқарган қонунга итоат этувчидир — мусулмондир. Демак бутун коинот барча жонли-жонсиз мавжудот шубҳасиз ягона Оллоҳ қудратига бўйсунар экан.

Энди воқеликка бошқачароқ назар ташлаймиз. Инсон ҳаётида икки томон мавжуд.

Бир тарафдан инсон табиий қонунга бўйсунадиган қилиб яратилган.

Иккинчи тарафдан унга ақл, фаҳм, фаросат берилган. Бу билан у бир нарсага бўйсуниши ёки бўйсунмаслиги, бир нарсани яхши кўриши ёки ёмон кўриши, ҳаётнинг турли жиҳатлари учун ўзича қонун чиқариши ёки бошқа биров ўйлаб топган турмуш тарзини қабул қилиши мумкин. Бу томондан унга фикр қилиш, танлаш эркинлиги берилган.

Бу икки турли тараф инсон ҳаётидан алоҳида-алоҳида ўрин олган.

Биринчи тарафдан — юқорида айтиб ўтилганидек, коинотдаги бошқа маҳлуқотлар каби инсон ҳам яралиши жиҳатидан Оллоҳга бўйсунадиган — мусулмон қилиб яратилган.

Иккинчи тарафдан эса мусулмон бўлиш ёки бўлмаслик масаласида ихтиёри ўзида. Мана шу ихтиёр инсонни икки қисмга ажратади:

1. Ўз яратувчисини таниган ва уни ўзига парвардигор, ҳоким, хўжайин деб ишонган, мажбурий ҳаётида унинг табиий қонунига бўйсунгандек, ихтиёрий ҳаётида ҳам шаръий қонунига бўйсунган инсон. Мана шу одам комил мусулмондир. Чунки унинг бутун ҳаёти айни исломга айланиб қолди. Аввал билиб-билмай итоат қиладиган ва қонунига бўйсунадиган зотга энди интилиб, берилиб бўйсунмоқда. Аввал мақсадсиз, ирodaсиз итоат қиладиган парвардигорига эндиликда аниқ мақсад, умид билан итоат қилмоқда. У ҳақиқий илм эгасига айланди, чунки унга илм ва илм олиш қувватини берган яратувчисини — Оллоҳни таниди.

(Давоми бор).

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР!

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ТЕХНИКУМИ

1991-92 ўқув йили учун қуйидаги сиртқи бўлимларга: агрономия ва ўсимликларни ҳимоя қилиш мутахассисликлари бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

«Агрономия», «Ўсимликларни ҳимоя қилиш» мутахассисликлари бўйича техникумнинг сиртқи бўлимига, ёшидан қатъий назар, тўлиқ ўрта маълумотли, қишлоқ хўжалигида меҳнат стажи 2 йилдан кам бўлмаган эркак ва аёллар, кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширганлар қабул қилинадилар.

Кириш имтиҳонларини ўзбек тилидан (диктант), **кимёдан** (оғзаки) **топширадилар.**

Ҳужжатлар 20 декабргача қабул қилинади.

Қабул комиссиясига қуйидаги ҳужжатлар топширилиши керак:
1. Маълумот ҳақида ҳужжат.
2. Тиббиёт маълумотномаси (намуна 086-У).
3. Меҳнат дафтарчасидан кўчирма.
4. 4 та фотосурат (3Х4 см катталикдаги).

Манзилгоҳимиз: 1. **«Пахтакор» метро бекатидан Тошкент қишлоқ хўжалиги техникуми бекатигача 53-автобусда.**

2. **«Чилонзор» метро бекатидан Тошкент қишлоқ хўжалиги техникуми бекатигача 182-автобусда.**

КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА

«ФРАНКИ ГРИТОП» Совет-Италия қўшма корхонаси олий даражадаги «ПРЕМИЕР» рангли проекцион телевизорларни таклиф қилади.

«ПРЕМИЕР» Совет ва Италия мутахассисларининг ҳамкорлиги маҳсули бўлиб, асосан Ғарбда ишлаб чиқарилган қисмлардан тузилган.

«ПРЕМИЕР» ҳам совет, ҳам жаҳон телевидениеси стандартларига мослаштирилган. У видеомагнитофондан келаётган тасвирни 150—90 см ва ундан кенгроқ экранда катталаштириб кўрсата олади. Уни видеомагнитофонга ҳам, телевизорга ҳам уласа бўлади. Ундан турли электрон-техника воситалари билан иш юритганда тасвирни катталаштиришда фойдаланиш мумкин. Бу ускуна 150 ва ундан ортиқ кишилик аудиторияларга хизмат кўрсатишда жуда қулай.

«ПРЕМИЕР»дан видеосалон ва клублардан тортиб мажлислар заллари, маданий-ахборот марказларида фойдаланиш мумкин.

Ускуна ҳозир «ФРАНКИ ГРИТОП» корхонасининг Тошкентдаги омборларида сақланмоқда.

«ПРЕМИЕР» совет пулига сотилади!

Катта миқдорда олмоқчи бўлганларга арзон нарх белгиланади!

Манзилимиз: **700047, Тошкент, 3-боши берк Жуковский кўчаси, 19.**
«ФРАНКИ ГРИТОП» қўшма корхонаси.
Телефонлар: **33-22-74, 33-92-02, 33-92-60.**
Телекс: **116145 ARK SV.**

Тошкент шаҳар Халқлар дўстлиги майдонидаги Абулқосим мадрасаси қошида 1991 йил 1 декабрдан бошлаб илоҳий куч таъсирида дуогўй руҳий табиб

БАҲОДИР ҚИЗИ
ДИЛБАРХОНИМ
СОБИРЗОДА

фуқароларни якка тартибда қабул қилади.

Қабул вақти: жумадан ташқари ҳар куни соат 9 дан 13 гача.

Сирғали районидаги 385-болалар боғчасининг йўқолган муҳри бекор қилинади.

ТУЗАТИШ

«Халқ сўзи»нинг 27 ноябрь сонида босилган «Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси қонунининг 13-моддаси иккинчи банди қуйидаги таҳрирда ўқилишини сўраймиз:

«Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғини беҳурмат қилганлик Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда жазоланади».

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон **МУХТОРОВ**

МУАССИС: *Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши*

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: *700000, ГСП*
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-87, 33-07-48. Индекс: 64608
Буюртма № 6307. 118800 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 23.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12